

Világ proletárjai egyesüljete!

NÉPLAP

AZ MDP HAJDÚ-BIHARMEGYEI PÁRTBIZOTTSÁGÁNAK LAPJA

XI. ÉVFOLYAM, 250. SZÁM

ARA 50 FILLER

KEDD, 1954 OKTÓBER 19.

DEBRECEN TÍZ ÉVE SZABAD

IRTA: BALOGH ENDRE, A VÁROSI TANÁCS ELNÖKE

Ma tíz esztendeje érkezett el Debrecen városa történelme legjelentősebb évfordulójához. Ma tíz éve szabadították fel a dicső Szovjet Hadsereg csapatai Debrecen városát a német megszállás alól. A város felszabadításával széles utat nyitott a város dolgozóinak a szabadság és az új élet felé.

A győzelem, amit Debrecen felszabadításával kivívtak a Szovjet Hadsereg csapatai, nem volt könnyű. Nehéz küzdelem után verték ki innen a német fasiszta hadsereg és a nyilas csapatok maradványait. Sokszáz hősszovjet katona áldozta életét Debrecenért. A nagyérdemű hőskörméteje vörös csillagok fejjel, a város más részein nyugszanak azok a hősök, akik életüket adták Debrecen dolgozó népe szabad és boldogabb életének kialakításáért. Ma, amikor mélységes halálával gondolunk a városunkat felszabadító szovjet hőskörmétejére, a Szovjetunióban számos gyermek és szülő öltözik ismét gyászba, mert visszagondol, hogy tíz évvel ezelőtt estek el szeretetteik a Debrecenért vívott harcokban.

Debrecen történelme folyamán sokszor foglalták már el az ellenes csapatok. A vérzivataros századok alatt hol a törökök, hol a németek vonultak be a városba, de az 1944-es örök emlékező napokig soha még egyetlen hódító sem hozta el Debrecen lakosai számára a szabadságot. Az első hadsereg volt a Szovjet Hadsereg Debrecenben, amely nem vérfürdőre rendezni jött ide, nem is hadisarcot behajtani, hanem a legdrágábbat hozta el minden nép, minden város és minden ember életében: a szabadságot.

Tíz évvel ezelőtt lezárult Debrecen történelmének egyik szakasza, lezárult Debrecen előtörténete, és megkezdődött Debrecen városának és lakóinak igazi története. A Szovjet Hadsereg dicső haditetteivel nem csak Debrecen városa szabadult fel a fasiszta iga alól, hanem megnyílt a lehetőség arra is, hogy a történelmet alkotó dolgozó tömegek itt Debrecenben is kezükbe vegyék saját sorsuk irányítását.

Az elmúlt tíz év alatt Debrecen dolgozói a párt vezetése alatt valóban kezükbe vették saját sorsuk irányítását. Az elmúlt tíz év alatt azonban építő munkánkban szüntelenül magunk mellett éreztük a baráti Szovjetunió támogatását.

Tíz évvel ezelőtt az akkori Debrecen minden becsületes emberén mélységes megkönnyebbülés vett erőt, hiszen egy iszonyatos korszak ért véget 1944 október 19-ével. De, hogy mi kezdődött azokban az októberi napokban, azt csak kevesen tudták még akkor...

Az első szabad napokon csak annyit tudtunk legelőször, hogy véget ért körülöttünk a harc zsi-bongó lárma, megszűnt az életünket közvetlenül és szakadatlanul fenyegető halálos veszély. De a rombadúlt házak, a földig letombolt üzemek, feldúlt és összebombázott utak, vetetlen töledek és temetlen holtestek szörnyű káoszában alig volt egy-két ember a városban, aki azt merne volna mondani, hogy tíz év alatt teljesen eltűnnek a háború romjai a városból. Alig hitte akkor valaki is, hogy rövid tíz esztendő alatt az ezernyi sebből tátongó város sebeit be tudjuk gyógyítani.

Kétségbeesve, rettegve tették fel sokan akkor a kérdést: lesz-e magyar újjászületés? Csak egy kis csoport tudta és hirdette, hogy új élet kezdődik majd a romokon, merőben más, mint a régi volt. A kommunista még akkor is, a romok szörnyű káoszában törhetetlenül hittek a jövőben. A város dolgozóinak indították meg Debrecenben is a munkát, a jövőért!

Tíz esztendővel ezelőtt Debrecen romokban hevert, egyetlen üzemünk sem maradt épen. Mindenfelé nyomor és romok, inség és éhség vigasztalan képe tárult elénk, akármire jártunk a városban.

Ma, a felszabadulás tizedik

évfordulóján büszkén állapíthatjuk meg: Debrecen épül, fejlődik, és lakói egyre jobban, szebben, boldogabban élnek. Tíz év alatt a régi Debrecen romjain hős és áldozatos munkával megépítettük a mai virágzó Debrecen! Ezernyi hőse tűnt fel Debrecenben a munkának, az újjáépítésnek, az áldozatkészségnek, azonban egyedül hőse itt Debrecenben az elmúlt tíz évnek maga Debrecen dolgozó népe! Debrecen munkásai, dolgozó parasztjai, néphöz hű értelmiségie, kisiparosai, dicsőség nektek tíz évi áldozatos hős munkátokért!

Hatalmas változások történtek az elmúlt tíz év alatt. Debrecen népe történelmének egész

folyamán nem élt át hasonló gazdasági, társadalmi, politikai és kulturális változásokat. Debrecenben uralkodó lett a gazdaság szocialista rendje. A városban levő üzemek tulajdonosa maga a dolgozó nép, a kereskedelem szintén a népé és a nép javát szolgálja. A munkásosztály és a dolgozó parasztság gyermekei számarányukhoz méltóan foglalnak helyet a közép- és felső iskolákban is. A kultúra is a népé lett. A dolgozó parasztság végre több mint ezer év után valóban tulajdonosa lett a földnek, amelyet megművel.

Legjelentősebb változás azonban az, hogy a dolgozó parasztsággal szövetséges munkásosztály kezébe vette a hatalmat, tehát a

dolgozó nép maga irányítja sorsának alakulását. Legnagyobb vívmányunk ez!

Szinte felsorolhatatlan, hogy az elmúlt tíz év alatt mi mindent építettünk mi Debrecenben. Felépült hazánk első penicillingyára, működik már a Gördülőcsapágygyár, újjáépült és jelentősen megnagyobbodott a Hajlított Bútorgyár és a Jároműjavító. Iskolák, óvodák, napközik létesültek. És egyre több és több lakóház, bérház áll a város dolgozóinak rendelkezésére. Az egészségügyi intézményeink is több egyszerű új létesítménnyel bővültek. Egyszóval sokszázezer forintot fordítottunk Debrecenben az újjáépítésre és új üzemek és intézmények, lakások létrehozására.

A határban pedig a dolgozó parasztság szintén megindult a tartós jólét felé. Termelőszövetkezeteink évről-évre gazdagodnak és egyre nagyobb sikereket érnek el a társas gazdálkodásban. A tagok és vezetők kezdik már megtanulni a társas gazdálkodás módszereit. Megszűnt örökre a munkanélküliség is. A jövő mindnyájunk előtt biztos lett.

Joggal büszkék lehetünk az elért eredményekre: az ósdi városból szép és fejlődő ipari várost teremtettünk az elmúlt tíz év alatt.

De nem vagyunk megelégedve! Sok még a hiba, s a teendő! Ipari üzemek egy része nem teljesítette harmadik negyedévi tervét, sok üzemben csökkent a munka termelékenysége és emelkedett az önköltség. Keményen kell harcolnunk azért, hogy életszinvarunk további emelkedése érdekében emeljék a munka termelékenységét és csökkentjük az önköltséget, következetesen teljesítsük a terveket. A mezőgazdaságban még korántsem használtuk ki a termelés lehetőségeit, mindenképpen megvan a mód arra, hogy az eddigieknél sokkal nagyobb terméshozamokat érjünk el.

Igaz ugyan, hogy jobban élünk ma, mint a Horthy-rendszerben bármikor, és több cukor fogy és több disznót vágnak, több ruhát vesznek Debrecenben, mint bármikor, viszont hiba volna letagadni, hogy még sok tennivaló van a lakosság ellátása körül. Több húst, zsírt, tejet, tejterméket és élelmiszert kell biztosítaniunk Debrecen dolgozóinak. Ez a legfontosabb feladatunk az elkövetkező hónapokban és években. Ezt, ígérem: elérjük.

Tíz év telt el a felszabadulás óta. A romlás örvényéből indulunk el ezelőtt tíz évvel, a fejlődés útján hatalmas lépéseket tettünk meg. A tíz év számadása jó, a mérleg kedvező. De ma újabb tíz év hajnalához érkezünk el. Új tíz évet kezdünk meg ma. Ez a tíz esztendő — ezt teljes biztonssággal el lehet mondani — Debrecen lakóinak minden eddiginél nagyobb jólétét hozza majd magával. Új ipari üzemek létesülnek majd városunkban, új egészségügyi létesítmények, iskolák épülnek és minden biztonnyal legalább két-három ezer új lakás.

Nézünk körül, mi tettünk az elmúlt tíz év alatt Debrecenben; az elkövetkező tíz év alatt nem ennyit teszünk majd Debrecen lakói jólétéért, hanem ennek többszörösét. Még merészebb célokat kitűzve, még szebb, és még nagyobb eredmények kivívásáért szállunk ma harcba: a tartós, megingathatatlan és állandóan növekvő jóléért.

Megkezdődtek a felszabadulás 10. évfordulójára rendezett ünnepségek Debrecenben

Az Orvosi Műszergyár köszönti a szovjet hősokeket

Az Orvosi Műszergyár dolgozói ünnepi pártnapon emlékeztek Debrecen felszabadulására, s ünnepelték a történelmi nap tizeves évfordulóját. A kultúrtermet zsúfolásig megtöltötték a dolgozók. Ott állt többek között *Ujvárosi József* sztahanovista műszerész, *Hegyaljai Béla* sztahanovista, *Szűcs Jolán*, a sebtesztály dolgozója, akik szép eredményeket értek el a felszabadulási munkában.

Az ünnepi pártnap előadója *Czipa Mihály*, a városi pártbizottság agit. prop. osztályának vezetője volt. Beszédében megemlékezett a felszabadulás napjáról, s elmondott néhány olyan kiemelkedő eredményt, amely a felszabadulás után következhetett csak be.

— Ez az évforduló arra kötelez bennünket — mondotta — hogy mi, Debrecen dolgozói egy emberként összefogva maradéktalanul végrehajtsuk mindazt, amit a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége tűzött elénk.

Ezután kultúrnap következett. A gyár kultúrnapja szórakoztatta az egybegyűlteket. Az ünnepség után a fiatalok a fáklyás felvonuláson vett részt.

Több, mint ötezer fiatal fáklyás felvonulása

Hétfőn este Debrecen fiataljai fáklyás felvonuláson vettek részt. A város üzemében, hivatalaiban tartott ünnepségek után fél hat tájban gyülekeztek a DISZ fiatalok felvonuló csoportjai a nagyjármű előtti Petőfi-téren. Hat óra után több mint ötezer fiatal fáklyával vonult végig a Vörös Hadsereg útján. Mozgalmi dalokat énekeltek, s lobogó fáklyák fénye világította be a magasbanyuló épületeket is. A Debrecen felszabadításáért hősi halált halt szovjet hősokeket Alföldi palota előtti emlékműve elé vonultak az üzemek ifjúmunkásai és Debrecen iskoláinak tanulói. A gördülőcsapágygyári DISZ-isták „Orök dicsőség a városunkat felszabadító szovjet hadseregnek” feliratú táblával álltak meg tiszteletadás jelül az emlékmű előtt. Reflektorok gyúltak, díszorsóg állt az emlékműhöz, amelynek márványoszlopán aranylóbűtű azoknak a hősokeknak neveit őrzik, akik véruket hullatták a város felszabadításáért. A felvonuló csoportok közül legszebb volt a tíz éve szabad Debrecen középiskolájának, a vegyipari technikum fiataljai új iskolájának a vegyipari technikum fáklyákkal a kezükben vonultak, ajkukon vidám nótaszöveget. Amikor az utolsó fáklyás csoportok is elvonultak a Vörös Hadsereg útjáról, a Központi Kultúrteremben már gyülekezett a Megyei Műsoriroda által rendezett ünnepi hangverseny közönsége. Debrecen művészi élete hangversennyel közönségétette az 1944 október 19 óta szabad történelmi nevezetességi tisztántúli fővárost.

Megnyílt a szabadegyetem

Debrecen felszabadulásának 10. évfordulója küszöbén, vasárnap ünnepelte a Kossuth általános iskola fennállásának 125. évfordulóját.

Röggel a szovjet hősoke emlékművét koszorúzták meg, majd az ünnepséget az iskolában folytatták. Sütő Sándor beszédében az iskola gazdag multja, s a felszabadulásra való visszatekintés öszegeződött. Az ünnepség hangulatát nagyban emelte, mikor Toldi Margit, az Oktatásügyi Minisztérium küldötte, Zoltai Károlyné pedagógusnak és Szabó István hivatalsegédnek átadta az „oktatásügyi kiváló dolgozója” kitüntetést. Az ünnepséget Kossuth Lajos olajportréjának leleplezése fejezte be.

Egyidőben tartották meg a Kossuth Lajos Tudományegyetemen a Fazekas Mihály Szabadegyetem ünnepélyes megnyitását. Jelen volt Tatar Kiss Lajos, a megyei tanács elnöke, s Kádár László rektor, aki megnyitó beszédében a dolgozó továbbtanulásának lehetőségét hangsúlyozta. Juhász Géza beszédében Fazekas Mihályt idézte, ki Debrecen első komoly igényességi tudosa volt, s akinek nevét a szabadegyetem is viseli. A Csokonai Színház művészei — Balogh Éva, Márkus László, Mensáros László — tették gazdagabbá a megnyitó ünnepséget.

Bensőséges ünnepség a Fazekas gimnáziumban

Bensőséges ünnepség színhelye volt tegnap délelben a Fazekas Mihály gyakorló gimnázium. Az iskola tanulói, tanárok gyűltek egybe az iskolai udvarán, hogy méltóképpen emlékezzenek Debrecen felszabadulásának tizedik évfordulójáról.

Az ünnepségre való készülében nagy munkát végzett a „Fazekas történelmi szakkör”. Dokumentációt gyűjtöttek össze a felszabadulás évéből, illetve hónapjából, amelyet az iskola folyosóján a „történelmi sarokban” állítottak ki.

Az ünnepséget a magyar és szovjet himnusz vezette be, majd *Papp Endre* IV/c. osztályos tanuló szavalt. *Kallós Tamás*: Illés Béla „Honfoglalás” című regényéből olvasott fel egy részletet, amely a felszabadulás napjainak játszódik Debrecenben. Ezután *Kiss Tamás* tartott beszédet Debrecen felszabadulásának körülményeiről, részletesen ismertette 1944 októberének jelentősebb eseményeit.

Az ifjúsághoz szólva többek között ezeket mondotta:

— Kezeteikben van a történelem, hiszen megtanultátok, hogy azt a dolgozó milliók irányítják. Töletek függ, hogy a ma jobb és szebb legyen, mint a tegnap, s hogy a holnap virágzóbb, mint a ma. Szeressétek a népeket, az emberiség nagy családját, a legmagasabb humánomot és a békét!

A nívós ünnepség befejezésékként *Kiripolszky Károly*: Benjamin László „Orökké élni” című versét szavalta el.

OBERSOVSZKY GYULA:

ÚJ ÉLET HAJNALÁN

Nehéz léptek zaja verte fel a lépcsőház csendjét. Kopogtatás nélkül kivágódott az ajtó. Puskarus koppant a küszöbön.

— Na, jöjjön! — morogta minden vezető nélkül, unott közönnyel, de ellentmondást nem tűrő hangon a csendőrtizedes.

A félévesnyi apróság feljött a váratlan zajra. A felszólítást követő drámai csendbe belehasított vézna hangcsokja.

Szabó Péter nem ellenkezett. Ugyis felesleges. Melegen, fájdalmasan magához ölelte gyermekét, aztán a feleségétől búcsúzott.

— Vigyázzatok magatokra! — mondta még az ajtóból elfülvő hangon és mosolyogni próbált.

★

A kis Péter ünfeledten szívta magába az édes anyatejet. Mit sem sejtett a körülötte zajló kegyetlen világról. A pince zsúfoltság tele volt emberekkel. Mióta bombatalálat érte a városfalat és Piac utcai falai üszkösön, feketén meredeztek az ég felé, még többen kerestek menedéket pincéjében, mint azelőtt. Az a hiedelem járta: ahová egyszer bevágott a bomba, azt nemigen keresi meg újra. Meg hát ilyen időben jó az emberek közelsége. Minél többen vannak együtt, annál megnyugtatóbb. Váratlanul kivágódott az ajtó. Perédi János közművesegédnek szinte reszkett a hangja az örömtől, ahogy elújságolta a hírt:

— Horthy szöveget intézett a néphez. Fegyverszünetet kért. Kitérünk a háborúból. Az óvóhely megbolydult.

Az emberek sirtak, nevettek örömlükben.

Szabó Péterné szép arcát pírrosra festette a nevetés. Most nevetett először azóta, hogy a férjét elcipelték. Kisfia azonban furcsán reagált az örömteli híre.

— Mi baj? — nézett a síró csecsemőre. Nincs tejem — állapította meg gyorsan a panaszos hangok okát. Hogy is lenne... Csak most jutott eszébe, hogy már két nap óta nem evett. Kenyeret kell keríteni valahonnan.

Az utcán mindenütt németek. Félszegen, lehetőleg minél távolabból mentek el mellettük a járókelők. Az asszony mellére szorítva gyermekét, félve kerülte még tekintetüket is. Miért nem mennek el innen, ha egyszer kiléptünk a háborúból.

A Csapó utca sarkán barátán-

jével, Ador Katóval találkozott. Édesapjával szintén „kenyerkereső körútra” indult.

— Már vagy tíz üzletet végigjártunk, hasztalan — panaszozt. — Állítólag a Nyíl utcában van egy pékség, ahol lehet kapni.

Együtt siettek tovább. A Csapó utcán német motorosok, gépesített különítmények dühöngtek, aztán hatalmas tankok csikorogtak láncolpaikon, fülsüketítő zajjal. Mozgott, remegett a föld. Az utolsó nagy ormólan vastest „sarkára” lepedve meneteltek a gyalogosok...

A Rákóczi utca sarkán váratlanul éles dörrenés állította meg útjában a három embert. Egy magyar katona elvágódott, egy német SS tiszt pedig elégedetten rakta vissza helyére revolverét.

— Fegyverszünet — sôhajította az öreg Ador.

A Nyíl utcai pékség előtt hosszú sorban álltak az emberek.

— Ilyenkor aztán viszik az irhájukat — mi meg maradtunk — kapták el egy beszélgetés végét, ahogy odaértek.

— Kikről van szó?

— Kikről, kikről?! Bessenyeiről, a főispánról, Csóka polgármesterről, meg a többiekéről. Nagy a hangjuk, de a bátorságuk már sokkal kisebb.

A kenyér elfogyott, még mielőtt az üzletig értek volna. Egy újabb sütest kellett kivárániok. Már hét óra felé járt az idő, mire hazafelé mentek.

— Nem kísértétek fel, míg egy-két holmit magamhoz veszek — kérdezte Szabóné a lányt és apját, ahogy házuk elé értek.

— Szívesen. Fent bekapszolják a rádiót: „Győzelemre visz majd a nyilaskereszt!” — recsegte.

Riadtan néztek egymásra. Mi történt?! Aztán a bemozdó...

Igen, igen semmi kétség, Szalasi vette át a hatalmat.

Teremtő ég! Micsoda világ... Az ajtót esztelen dühöngés rázta, aztán kivágódott...

Két részeg SS legény röhögött befelé...

★ Szabó Pétert több társával együtt teherautóra rakták, és elindították további ismeretlen célok felé. Nyugat felé robogtak.

Ekkorra már 270 fős szögben dörögtek az ágyúk Debrecen körül. Nagyvárad végleg elesett. A

győztes hadak nagy erővel törték előre. Balmazújváros, Hajdúszoboszló, Hosszúpályi, Nagyléta és Hajdúsámson előtt a nagy köralakban felsorakozott tüzérség ösztötte közben megkezdődött a világtörténelem egyik leg-hatalmasabb tankcsatája. A tavaszi záporokat kísérő mennydörgések százszorososan felfokozott erejével zengett-bongott a mindenség.

Az autó a város utcáin kanyargott. A levegőt repülő hangosították bűgva, vijjogva. A Széchenyi utcán csak lépésben lehetett haladni a gépkocsik, lövegek és tankok erejében.

Kértek a városból. A gépkocsit sárguló rétek ölelték körül. Valahol lőbes tájékon állhattak meg. A kakastollasok le-rángatták Pétert és társait a gépkocsiról. Merev, fanyar mosoly nyilas-karszalagos férfi ugrott eléjük.

— Emberek. A nemzet áldozatot követel. Győzelem, vagy halál. Eljen Szalasi! Kitartás, győzünk!

— Eles lövés hasított a levegőbe...

★ Hajnalodott. A két nő véresen, megtépázva nézett farkasszemet a részeg SS legényekkel. Már órák óta tartott az öldöklő küzdelem. Az öreg Ador rég halott. Első közbelépésekor elintézték. Hátán fekvő, üveges szemekkel meredt a mennyezet felé.

Fegyverdörrenések hasítottak a szoba csendjébe. A két nő feltépte az ajtót. A halál torkából rohantak az élet felé.

Az élet azonban még messze volt. A várost a halál katonái bitorolták. A kapuban seregestől álltak a nációk.

Megtorpantak. Reszkető lábakkal határozatlanul álltak egy pillanatig, aztán futottak visszafelé. Fel a lépcsőkön... Fel, fel, minél feljebb. A harmadik emeleten nyitva téngott a padlásajtó. A korhadt falépcső félelmetesen nyikorgott lépteik alatt.

Felértek. A szomszédban valahol gramofon recsegett:

„Es geht alles vor über, Es geht alles vor bei.“ Most mi lesz?!

★ Péterék három nap óta szinte étlen-szomjan vájták a földet, tákolták az akadályokat. A lövedékek egyre veszedelmesebb közelségben csapódtak le mellettük.

ÜNNEPSÉG ÁLMOSDON

a 350 évvel ezelőtti győztes csata évfordulóján

Háromszázötven évvel ezelőtt — 1804 október 15-én — a Bocskai mellé állt hajdúk Álmosdnál megsemmisítették a császári zsoldosokat. Ezzel a győzelemmel indult a Bocskai-szabadságharc.

Zeneszereplő köszöntötte a falu dolgozóit, majd megnyitotta azt a kiállítás, amely a szabadságharc emlékeit, Bocskai adományleveleit mutatja be. Ajálalános iskola falában elhelyezett emléktáblát leplezték le erután és az iskola az évforduló napjától kezdve a „Bocskai-iskola” nevet kapta. Az emléktáblán nagy vezér arcképét ábrázolja és alatta ez a felírás: „Bocskai István fejedelem emlékére állították az álmosdi csata 350 éves évfordulóján.”

a felszabadulás 10 éves évfordulójára alkalmából.

A község főterén lévő Bocskai-szobornál tartották meg az ünnepséget. Benda Kálmán történelem- és nyelvész ismertette a Bocskai szabadságharc történetét, a győztes álmosdi csatától kezdve, egészen a fejedelem haláláig.

Az ünnepség végén megkoszorúzták Bocskai szobrát.

Délután vidáman, jó kedvvel, együtt ünnepelt a falu dolgozó parasztsága. A Munka Vörös Zászló érdemrendjével kitüntetett honvéd művészcsoport, a Debreceni Népi Együttes, a honvédeknek adott kulturműsort. Este táborúzzal és táncpal fejeződött be az álmosdi ünnepség.

tük. Pedig nap nap után hátrébb eszkábálták a szovjet seregek „végső visszavetésére” szánt tankcsapatokat és állásokat. Egyre magasabbra emelkedett a közelségbe került hozzájuk a város. Mint súlygyedő hajóiról a patkányok, rendezetlenül, fejvesztetten menekültek visszafelé a németek a kilőtt tankok, lángokban álló harcok között. Meddig tart még ez az eszeveszett, kilátástalan küzdelem?

Jöttek, menekültek a németek és...

Szabó Péter ereiben meghűlt a vér. Nemrég félig katonai, félig civil ruhába öltözött alakulat érkezett melléjük. Fiatal, serdülő magyar legények. Most kaptak parancsot: „Előre a nemzetiért!”... Megindultak, hogy fedezték a németek visszavonulását.

Egyre erősebb lett a tüzérségi tűz, de már gépfegyvergolyók is sűrűn ropkódtak a fűjük mellett.

— Az istenit! — morogta az egyik csendő, de tovább már nem jutott. A levegő aknának „jó szeme” volt. Aztán vijjogva érkezett a többi. Vad aknazuhatag kerekedett.

A csendőrék nagy fenegyereksége pillanatok alatt elszállt. És nélkül menekültek. Péter kidugta a fejét a földhányásból, ahová behúzódott. Itt a kedvező alkalom...

★ Alélt álomból földrengető detonáció verte fel a két nőt. Kinezték a törött cserepek között. A Böszörményi út táján hatalmas lángnyelvek nyaldosták az eget.

Felrobbantották az István-malmot! Barbárok, állatok! Az előző nap felrobbantott Vagongyár még mindig lángolt.

Hatalmas, sötét füstfellegek úsztak az ég alatt. Mint nehéz ólmos viharfelhők fojtó öléssel feküdtek a város házaira. Mintha csak a pokol minden hatalma elszabadult volna. Vad kétségbeesés, eszeveszett riadalom uralkodott az utcákon. Az egyik trén lovai megvadultak. A patkók szikrázva verték az utca követ. Gázoltak, taposták, aki az útjukba került. Tajtékosan, habzó szájjal rohantak, mintha csak ki akarnának menekülni ebből a förtelmes világból.

Véres németek, mankós betegek vánszorogtak, húzták fáradt testüket. Zsúfolóság megrakott autók, szekerek robogtak a Nagyerdő felé.

Hol itt, hol ott csörrent valamelyik üzlet kirakata. Senki nem állta útját a fosztogatóknak. Az emberi jogok és törvények helyett az élet és halál durva harci törvényei diktálták most papírra vetetlenül a paragrafusokat.

Ujabb megtépázott német különítmény tűnt fel az utcán. A két nő halántékán kidagadtak az erek. Feléjük, a számukra viszonylagos biztonságot jelentő ház felé közeledtek. Özönlöttek befelé a kapuján. Félelmetesen kongtak a lépek, egyre feljebb a lépcsőkön...

— Végünk van! — Ujabb hatalmas robbanás rezgettette meg a levegőt. Recsegték, ropogtak a gerendák, meg-

indult a téglalavina. Aztán elült a zaj és a porfelhő mögüllassan előtűnt a romhalma.

Vékonyka gyermekhang tört utat magának a romok között.

— Oá, oá, oá... Ugy hangzott, mint valami szívemarkelőan fájdalmas vadszösz...

★ Szabó Péter a szovjet élespatok mögött eljutott a belvárosig. Még néhány perc és...

Kimeredt szemmel nézett a romhalma, aminek a helyén nemrég még a lakása, az otthona volt. Vállát néma, nehéz zokogás rázta...

Tuloldalról újabb ellentámadást indítottak a németek. Sülvölte, a házak vakolatát verdes repkedték a golyók. Lépésről lépésre törték előre a szovjet harcósok.

De mi ez?! A fegyverek durva, kegyetlen hangjára valahol egy finom, gyenge kis emberi hangoeska felelt. Igen, igen. A fegyverek ropogása közben időnként egészen tisztán kihelyhető. Valahonnan a romhalma tetejéről érkezik, hogy már a múlt halála közben a jövőből csajlon sok szép ígéretet az emberek szívébe...

A szovjet harcósok kemény, harcedzett arcán mosoly suhant át. Otthon, család, gyerekek... Hajaj!... De nincs idő... Katogták a géppuskák. Szabó Péternek meg a szívére is elállt egy pillanatra. Csak nem?... Még be sem tudta fejezni a gondolatát, amikor váratlanul fiatal szovjet katona vált ki a tömegből. Úgyesen, gyorsan kuszott a félelmetesen szabad útesten át. Fittyegtek a golyók a füle mellett, de át ért. Aztán nekivetette magát a romhalma felé... Hosszú, kínos percek következtek. Péter minden idegszállával leste a fiatal katona mozdulatait. Már-már a csúcs felé közeledett... A németek most észrevették. Úgyesen fedezte magát. Kézigránát robbant a rom tövében, aztán még egy, még egy... A negyedik irányt tévesztett. Oldalról újabb támadást kaptak a németek. Átközölvá menekültek...

A fiatal szovjet hős már lefelé mászott. Apró fehér pólyát szorongatott a kezé között. Péter megfellekedve a körülötte zajló világról, rohant, hogy megnezza a csecsemőt.

Igen, jól sejtette. Ő volt. Ifj. Szabó Péter...

★ Az ágyúk másnap már északnyugati irányban dörögtek, tovább. Debrecenben pedig elhangzottak Malinovskyj október 20-i napiparancsának történelmi jelentőségű mondatai:

„Magyarország sorsa Debrecen területén dönt el. Most már Magyarország veresége elkerülhetetlen.”

★ Szabó Péter azonban tudta, hogy ez a vereség az ő győzelmeiket jelenti. Mellén ott szorongatta az új Debrecen új, immáron szabad kis polgárát...

Rom, rom — mindenütt rom!

Siralmas képet nyújtott Debrecen a fasiszta hordák pusztítása után. Vigasztalan, kilátástalan volt minden. A Petőfi téri OTI bérház és a Járásbírószálg romokban hevert.

(Folytatása a 3. oldalon)

Ere

A debreceni közgyűlésre tagjai. A feközvetkezett a kulturterem kezelt elnöke szédet.

A tagok des szavú elterveik vannt kosi elvtárslek tagsága közepparaszt

Hát erről gelő Lenin a szövötkéze paraszt jöve

— Ebben gattuk meg telepítsünk nem füzette ezer gyökere 25.000 gyökepunk. A jövö telepítjük. A den tagja el jelent 40 hó mentén, Deb

Kerekü 1-én léptek tek. Kerekü ta: ebből a a részem!

Az elnökünk igen jölettük a ter 1955-ös eszte pöszmetét e

Ez is gvará lagság jöve mettt az ide, terméseredm területen fel

Az eln vesen hallg hiszen nem tudta nélkül lésen különö hallgatták, k

kat itt a va ságra 600 hó látnak, építj zöt vagyon g

nát annak, h útemben em

Az, ami hatással van Istóúnt, a c lét kérje a

Debrecenben nagytermében aktívaértekez zel száz hajd zetel és aktív tekezleten, ah

szóltat Barca Hajdú-Bihar nak első titka a DISZ Köz kiküldötte is ten megvital tokat, amely ponti Vezet

üése, a part zatok végre cíe tüzött. V lasztás agitá

Gurbán G dú-Bihar m titkára tartó oldaluan me ben a DISZ megjavításá velesének m rán igen s

pasztalataika titkáraí köv

áról, mily hozzá a fia

Rácz Elemé járási DISZ mondotta,

hogy az ed csak papíro

a vállalás azok végre lasztás elő

ban arról retyőújfalu

kat félnek front-bizotts

táció egyik nek tekint

A BELLEGELŐI LENIN TSZ-BEN:

Eredményeinkkel ünnepelünk...

A debreceni határban hétfőn délután ünnepi közgyűlésre gyülekeztek a bellegelői Lenin tsz tagjai. A felszabadulás napját ünnepelték. A szövetkezet tagjai komolyan, hangosan sorakoztak a kultúrteremben, hogy meghallgassák a szövetkezet elnökeinek, Babics Györgynek ünnepi beszédét.

A tagok egymásra néztek, ahogy a csendes szavú elnök sorolta: mit végeztek, s milyen terveik vannak, hogy valóra váltsák, amit Rákosi elvtárs célul tűzött ki: a termelőszövetkezetek tagsága érje el, sőt haladja túl a jól dolgozó középmezőny jövedelmét.

Hát erről a jövedelemről van szó. A bellegelői Lenin megeremeltette az alapot ahhoz, hogy a szövetkezet minden tagja a jól dolgozó középmezőny jövedelmét is túlhajlálja.

Ebben az esztendőben 40 kat. holdon forgattuk meg 80 cm. mélyen a földet, hogy szőlőt telepítsünk a laza homokra, ahol bizony eddig nem fizette meg a föld a verejtékét. Nyolcvan ezer gyökeres szőlővesszőt magunk termeltünk, 25.000 gyökeres szőlővesszőt igénylés útján kapunk. A jövő esztendőben a 40 hold szőlőt beültetjük. Azt hiszem, hogy szövetkezetünk minden tagja előtt világos, milyen nagy jövedelmet jelent 40 hold szőlő termése, itt a Diószegi úmentén, Debrecen kapujában.

Kereki István és társai, akik most október 1-én léptek be a termelőszövetkezetbe, összenéztek Kereki István csendesen, de büszkén mondták: ebből a nagy munkából már én is kiviszem a részem!

Az elnök tovább folytatta: a mi homok földünk igen jó a gyümölcsösök számára. Elkészítettük a tervet: 38 hold gyümölcsösünk lesz az 1955-ös esztendő végére, 1370 gyümölcsfát és 2800 pöszmétét ez év végéig már földbe is tesszünk. Ez is gyarapítja a közös vagyont, több lesz a tagság jövedelme. Van hat hold szőlőnk. Termett az idén, de nem lehetünk megelégedve a terméserejükkel, és mintegy három holdnyi területen felültetjük ezt a régi szőlőt.

Az elnök bejelentéseit a tagság igen szívesen hallgatta. Tudták ők ezeket az adatokat, hiszen nem történik semmi a Leninben a tagság tudta nélkül, de most ezen az ünnepi közgyűlésen különös súllyal, szívig ható jó érüssel hallgatták, hogy nem hiába vetették meg lábukat itt a város szélén, nem hiába bízták a tagságra 600 holdnyi földet. Jói sáfarkodnak. Előrelátnak, építik még boldogabb jövőjüket. A közös vagyont gyarapításával teremtik meg az alapját annak, hogy az életnívójuk egyre gyorsabban ütemben emelkedjen.

Az, ami a bellegelői Leninben történik, jó hatással van a kívülállókra. Ez készítette Mórét Istvánt, a cipőipari dolgozót arra, hogy felvételeit kérje a tagok sorába.

— En a gyárban havonta 900 forintot keresem, de látom, hogy itt a termelőszövetkezetben sokkal többet kereshetek. Es most, hogy megismerkedtem a termelőszövetkezet céljaival, a nagyarányú gyümölcs- és szőlőtelepítéssel, bizonyos vagyok benne, hogy jó helyre, igen jó helyre kerültem.

Az elnök ezzel fejezte be beszédét: eredményeinkkel ünnepelünk.

Igaza van. Nincs ennél szebb ünnepi cselekedet. Jó munkájukkal bizonyították be, hogy méltók a szabadságra. Az eredmények és azok a tervek, melyek nemcsak a termelőszövetkezet tagjainak, hanem az egész nemzetgazdaságnak javát szolgálják, minden színes frázis-zuhatagnál szebben beszélnek.

Van-e ünnepi szónoklat, mely szebben hirdetné a jövőbe vetett bizodalmat, mint 40 hold szőlőtelepítésre felszántott terület. A bellegelői Lenin tagjai a tettekkel elért eredményekkel, és a megalapozott tervekkel bizonyítják, hogy hűséges fiai a mi édes hazánknak. Napról napra megújuló munkájukkal építik, szépítik gazdaságukat, melyből jólétük fakad.

Ebben a termelőszövetkezetben a kommunista példamutatás eleven, sodró ereje érvényesül. Kovács Antal, a termelőszövetkezet titkára kevés beszédű ember. Nem patogtat frázisokat, nem döngöti mellét, de az 536 munkaegysége mindennél világosabban beszél.

Fórián József, a szőlőművelés művésze megette már kenyere javát, de a munkából példát mutat a fiatalabbaknak is. Katona János, Debreceni Mihály is tudja, hogy a kommunista-nak élen kell járni a termelésben. Ezt bizonyítja, hogy mindegyiküknek 300-on felül van már a munkaegysége.

A kommunistákat követik a munkában a pártönkivüli tagok. Tokaji Jánosnak 550 munkaegysége van, Kiss Bálint is túl van a 400-on, az öszi vetésnél különösen elenjár.

Nagy dolgokat forgat fejében a tagság. Mindig többre, mindig újra törnek, mert tudják, ennek látják hasznát. Ahol a tnyaság ver tanyát, ott bizony nincs előrehaladás.

Az ünnepi gyűlés után arról beszélgettek, tervezettek, hogy tiz házat kell építeni a kövesut melletti bejárónál. Kell az új tagoknak, jobban megy a munka, ha közel laknak a földhöz, amelyet megmunkálnak.

Az ünnepi közgyűlés végeztével az elnök, a párttitkár, az agronómus tovább szövik a tsz gazdagodásához vezető terveket. Hűsz holdas új konyhakerti telep megépítéséről tárgyalgatnak. Az elnök így mondja: szerződést kötünk az egyetemi klinikákkal, oda hordjuk egész évben a hűsz hold konyhakerti veteményt, szép summa pénz kapunk érte, ők meg jó minőségű portékát...

BENCZE MIHALY

TALÁLKOZÁSOK

Tíz esztendővel ezelőtt, amikor még dörögtek az ágyuk, s a város népe lélegzetviasszafajtva gubbasztott a sötét pincékben, egy ilyen derűs októberi napon kinyitott a pincék ajtaja és beáramlott a fény.

Azon a délutánon találkoztam először egy szovjet katonával. Fáradt volt, ruhája gyűrött és sáros. Vállán géppisztoly, de a hóna alatt kenyeret hozott. Még füstölgött a németek által felgyújtott Isván malom, de a kenyér a szovjet harcos kezében szimbólumként hatott.

Azóta sok év telt el. Azóta sokszor találkoztam és beszélgettem annak a népek fiaival, amely nép számunkra megnyitotta azt az utat, amely felfelé vezet. Ezek a találkozások életem kiemelkedő élményeit jelentik.

Egy újságírónak több alkalmam van és több lehetősége, hogy élményt szerezzen. Most szeretném elmondani azokat az élményeim, amelyek számomra felejthetetlenek.

VOROSILOV ELVTÁRS

Itt járt az országban. És vonata egy kora tavaszi reggel megállt a debreceni pályaudvaron. A vonat lépcsőjén állt és pár szót szöjt. Derűs volt, mosolygott. Akkor mondta ezeket a sokat jelentő szavakat:

„Ebben a városban született meg a szovjet-magyar barátság és a debrecenieken fokozott felelősség van, hogy ez a barátság még jobban elmélyüljön.”

Egyszerű szavak, mélyről jöttek, mely értelműek. Ő látta Debrecen romjaiban, segített nekünk, hogy induljon meg az élet, itt élt köztünk egy ideig. Látta, hogy bontakozott ki a barátság a két nép között. A pártot képviselte az erős, hatalmas Bolsevik Pártot, azt a pártot, amely megmozgatta a világ egyhatodát, megeremeltette a Szovjetuniót.

PETROVSKIJ PROFESSZORT,

a híres szovjet sebész munkaközben volt alkalmam látni. Emlémben először álltam sebészszűtőben. Az izgalommal, feszültséggel telt pillanatokban megjelent egy középtermetű férfi. Derűs volt és nyugodt. Ez a derű és nyugalom átáradt azokra, akik körülötte álltak. Az orvosokra, a hallgatókra, rám, aki még soha nem láttam operációt, és a beteg asszonyra, aki az egész operáció alatt csendesen feküdt. A kezét figyeltem a professzornak egész idő alatt. A biztos mozdulatokat, amellyel mennyi, de mennyi emberi életet mentett meg. Abban az időben a nyugati sajtó sokat írt arról, hogyan lehetne megoldani a munkanélküliséget. Arról firkáltak, hogy szabályozni kellene a születéseket, hogy valamiképpen ki kellene irtani a felesleges embereket. S voltak olyan nyugati „tudósok”, akik hajlandók lettek volna segédkezet nyújtani ezekhez az embertelen elgondolásokhoz. Petrovskij professzor kezét néztem, figyeltem, s arra gon-

doltam, hogy míg odát a nyugati oldalon ilyen gondolatok töltik el a magukat tudósoknak nevező lényeket, itt egy férfi a menthetetlennek látszó, nem fiatal asszony életét menti meg, mert minden élet drága, minden életet meg kell menteni.

MERESZJEV FŐHADNAGY

Ki ne ismerné Mereszjev főhadnagyot, az „Egy igaz ember” hőst. Aki törött lábbal küszört át kemény hidegben a havas erdőn, mert nem akart fogságba kerülni. Lába lefagyott, le kellett vágni. És ekkor Mereszjev, a szovjet ember nem roppant össze, nagy akaraterevével mulábbal megkezdte a munkát.

Ez a Mereszjev egyszer itt járt Debrecenben. Nyugodt és derűs ember ő is, mint a többiek — és végtelen szerény. Ismeri az egész világ, ismerik hősiességét. A világhír nagyon sok embert elrontott már. A körülrajongott emberek egy része nagyképvűvé válik, vagy cinikus lesz. Mereszjev éppen olyan szerény ember, mint ismeretlen katona korában. Szovjet ember.

MOJSZEJEVEKKEL

a Bikában találkoztam. Rajtam kívül még nagyon sok debreceni részesült abban az élvezetben, hogy láthassa és hallhassa őket. Ami legjobban megragadott, és ami szinte közös vonás: a mosoly, a derű, a nyugalom, amely ott ül az arcukon. Ez a mosoly nem valami régi színházi mosoly. En úgy éreztem, mintha belülről jönne a fény, a derű, a magabiztosság. Csak olyan emberek tudnak így mosolyogni, akiknek tiszta a szíve.

Es ezen az ünnepi napon, városunk felszabadulásának tiz esztendő évfordulóján köszöntök minden szovjet embert, ismerőst és ismeretlent egyaránt.

K. E.

Fiatalok, előre!

DISZ aktívaértekezlet Debrecenben

Debrecenben, az Uttörőház nagytermében vasárnap DISZ aktívaértekezletet tartottak. Közel száz hajdú-bihari ifjúsági vezető és aktivista vett részt az értekezleten, ahol megjelent és felszólt Barcsi Gyula, az MDP Hajdú-Bihar megyei bizottságának első titkára és Görög Tibor, a DISZ Központi Vezetőségének kiküldötte is. Az aktívaértekezleten megvitatott azokat a feladatokat, amelyeket az MDP Központi Vezetőségének legutóbbi ülése, a párt- és kormányhatározatok végrehajtásában a fiatalok élt tőzött, valamint a tanácsválasztás agitációs feladatait.

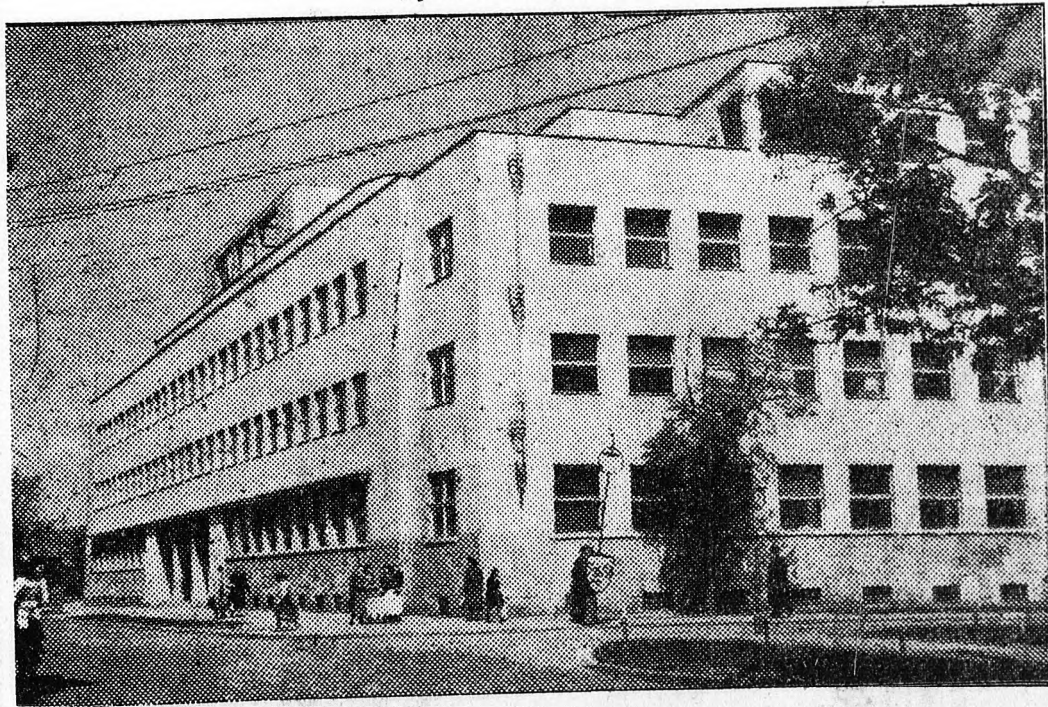
Gurbán György, a DISZ Hajdú-Bihar megyei bizottságának titkára tartott beszámolót. Sokoldalúan mutatta meg beszédében a DISZ agitációs munkája megjavításának, a fiatalok nevelésének módszereit. A vita során igen sokan elmondták tapasztalataikat. A DISZ járási titkárai közül többen beszéltek arról, milyen lelkesen fogtak hozzá a fiatalok a silózáshoz. Rácz Elemér, a berettyóújfalui járási DISZ bizottság titkára elmondotta, vigyázni kell arra, hogy az eddigiektől eltérően ne csak papíron maradók legyenek a vállalások. Ellenőrizni kell azok végrehajtását. A tanácsválasztás előkészítésével kapcsolatban arról is beszélt, hogy a berettyóújfalui járásban a fiatalokat félnek beválasztani a népfőnt-bizottságokba. Ezért az agitáció egyik legfontosabb részének tekinti az élenjáró fiatalok

megszervezését, hogy szívesen és bizalommal válasszanak be majd fiatalokat is a tanácsstagok sorába. Csaba Béla, az Orvostudományi Egyetem DISZ titkára az egyetemi ifjúság politikai nevelésének problémáiról beszélt. Nagy Ferenc, a püspökkladányi járási DISZ bizottság titkára a DISZ fiatalok felelősségéről szólt. Elmondotta: a hosszúhátú kísérleti gazdaságban és a szerepi Szabadság tsz-ben is előfordul, hogy nem merik a fiatalok egymás szemébe mondani hibáikat. Pedig a hibák ostromozása a DISZ-esek feladata. Majd arról beszélt, hogy a járási bizottság az eddiginél is nagyobb gondot fordít az olyan kiváló fiatalok népszerűsítésére, mint a földesi Petőfi, nádudvari Vörös Csillag és Táncsics tsz DISZ szervezetének több tagja, akik — munkaegységeik értékét pénzben átszámolva — havonta 1500—1800 forintot keresnek. A tanácsválasztás jó előkészítésében, az agitációban résztvesznek az ifjúgárdista csoportok is. Kiss Antal, a nagylétei járási DISZ bizottság titkára többek között arról beszélt, hogy egy-egy kulturális rendezvényen, bálon verkednek. Ezért igen fontos lennie a DISZ rendezőgárdának a

megszervezése, sőt helyes lenne, ha a hangoskodókat, verekedőket kizárnák egy bizonyos időre a mulatságokból.

Az aktívaértekezlet sok hasznos tapasztalatot adott az ifjúsági vezetőknek és aktivistáknak ahhoz, hogy munkájukat az eddiginél is jobban végezzék.

Új élet kezdődött

Megindult az újjáépítés nagy csatája. A párt legjobbjai vezették a harcot. Épült, szépült a város. A 3 éves terv keretében 1949 májusában felépült az SZTK hatalmas, modern székháza. (Folytatása a 4. oldalon)

Párt és pártépítés ★

A PÁRT, TÍZÉVES HARCUNK ÉLÉN

Tíz év nem nagy idő egy nép életében, egy város történetében, de 1944. október 19-től 1954. október 19-ig eltelt tíz esztendő mégis egy egész történelem a magyar nép és városunk, Debrecen fejlődésében.

Dicső elődök késői utódai

„Hol állunk? Merre visz az út? Riadt szemek keresik, tévora ujjak tapogatják, jelszavaktól visszhangzó agyak fejtögegetik a nagy titkot, a szörnyű csodát” — írta tíz esztendővel ezelőtt az ország első legális kommunista lapja, a Néplap. A bizonytalanságból, a pusztító háború okozta nyomorból kivezető utat a negyedik századig föld alá kényszerített, de a felszabadulás után a napfényre, a tömegek elé kilépő Magyar Kommunista Párt mutatta. Dózsa György, Zrínyi Miklós, Kossuth Lajos, Petőfi Sándor, Ady Endre, József Attila, Ságvári Endre, Rózsa Ferenc, a magyar nép nagy fiai évszázadokon át harcoltak a szabadságért, álmodoztak a szabadságról. S az elmúlt tíz esztendő alatt a szovjet nép segítségével pártunk valóra váltotta mindazt, amiről nemzetünk legjobbjai századokon át álmodtak. Komját Aladár az illegálisban dolgozó pártokról írta:

Látó-láthatatlan:
Mégmozdult a párt!
Él.
Figyel.
Szervez.
Vezet.
Gyökereit az üzemekbe fúrja.
A nagy rohamra készül.
A szerteszét akaratot egyenőveszti.
A mindennapos harcok szívós húza-vonóján
a nagy rohamra készül.

A „szerteszét akaratot” Debrecenben is a párt növesztette eggyé. 1944. november 3-án a Horthy-rendszer idején illegálisban dolgozó debreceni kommunisták: Végh Dezső, Pálfi Sándor, Tóth Mihály, Balogh Elemér és még néhányan megalakították a párt debreceni szervezetét.

A párt élt, lélegzett, figyelt, szervezett, irányított, mutatta a kivezető utat a bizonytalanságból. Novemberben már más pártok is működtek, de a nyomorból kivezető egyetlen helyes utat csak a mi pártunk mutatta meg.

November 30-án a Néplap közölte Magyarország demokratikus újjáépítésének és felemelkedésének programját, és hirdette: *Lesz magyar újjászületés!* A párt debreceni szervezete ott volt, amikor a romok eltakarítására kellett szervezni Debrecen népét, de ott voltak lapáttal a kezükben a romok eltakarításánál is. A párt harcolt az egyetem, a színház mielőbbi megnyitására, a postafogalom, a villamosközlekedés megindításáért. A párt lapjában jelent meg december elején egy felhívás Debrecen népéhez, mely fasisztaellenes népgyűlésre hívta a város lakosságát. A város pedig jelent a hívó szóra, és másnap már a nagygyűlés felhívását közölte a Néplap Budapest és a Dunántúl népéhez és a magyar hadsereghez, melyben a Vörös Hadsereg támogatására, a német fasiszták elleni harcra hívják fel őket.

A párt földreformot követel!

A párt szólította fel elsőnek Debrecen népét, hogy sorakozzanak fel a magyar függetlenségi eszme ősi várában, Debrecenben megalakult Ideiglenes Nemzeti Kormány mögé. A párt szállt szembe a közellátást szabotálókkal, a háborús bűnösöket mentetőöklökkel, s mindenki, akis

akadályt gördítettek a magyar nemzet feltámasztása elé.

Az ország lépésről lépésre szabadult fel. A Dunántúl egyes részein még fasiszták garázdálkodtak, de a Néplap március 15. számában már megjelent a még mindig Debrecenben tartózkodó Ideiglenes Nemzeti Kormány rendelete a nagybirtokrendszer megszüntetéséről és a földműves nép földhöz juttatásáról. A párt kezdeményezésére Debrecenben és a megyében földigénylő bizottságok alakultak, és megindult a honfoglalás, megkezdődött a földosztás. A párt állt a parasztok mellett, amikor földet kellett osztani, de akkor is, amikor a Magyar Kommunista Párt Hajdú megyei konferenciája 1946 elején kinyilatkoztatta: *nem adunk vissza egy talpalatnyi földet sem, és megsemmisítünk minden kísérletet, amely a földreform megsemmisítésére irányul.*

Mindenütt ott volt a párt Debrecenben, ahol segítségre, ahol támogatásra volt szükség. Ott volt a Vagongyárban, amikor elhangzott a jelszó: *„Arccal a vasút felé!”* Ott volt és a kommunista munkások vezetésével 16 mozdonyt és 185 kocsi adott az országnak, emellett állandóan építettek, tatarozták a háború alatt megrongált gyárat.

A párt ott volt Debrecen dolgozó mögött, amikor a milliárd, majd millipengős világban a feketézók, a spekulánsok ellen harcolt, de ott volt a forint megteremtésénél, ott volt 1946. augusztus 5-én az Arany Bikában, amikor nagygyűlésen kinyilatkoztatta, hogy megvédi a kisembereket, megvédi a forintot.

A közös összefogás: komoly eredmény

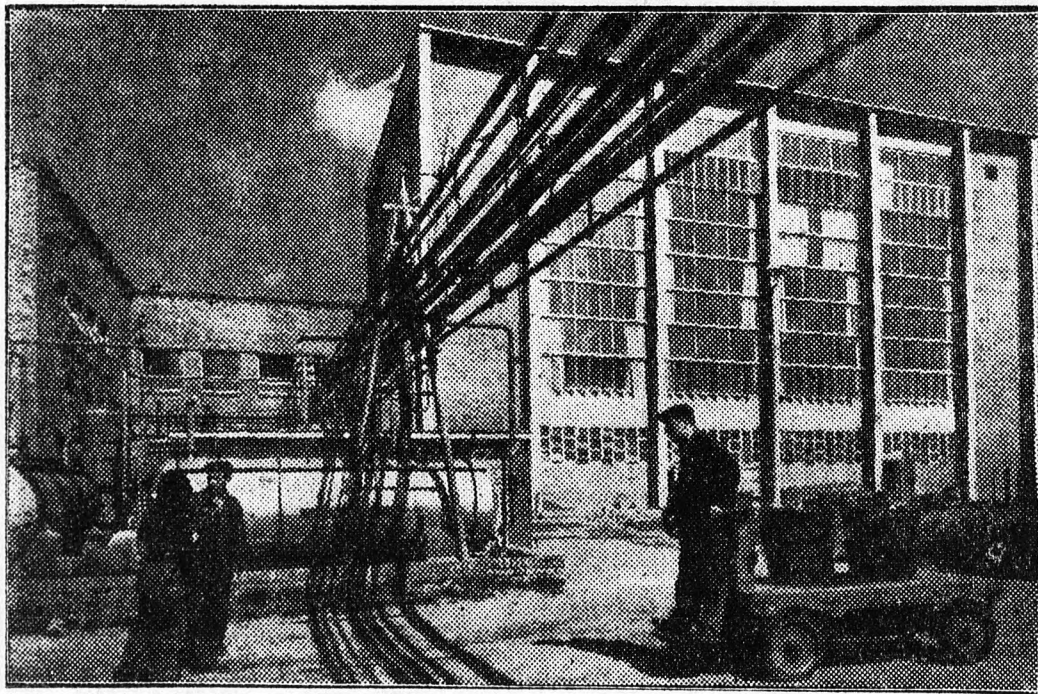
A debreceni pártszervezet ott volt a Magyar Kommunista Párt III. kongresszusának előkészítésében, ahol elhangzott a jelszó: *Nem a tőkésnek — a népek építjük az országot!* Az MKP debreceni szervezete nyerte a kongresszusi verseny első díját, a vörös selyemzászlót a várospolitikai terv kidolgozásáért. De nemcsak a terv kidolgozásáért, hanem azért, hogy a debreceni kommunisták mozgósítást tudták a város dolgozó népét e program megvalósítására. Ott volt a párt az 1947-es választáson. *„Debrecenben is a Magyar Kommunista Párt a legerősebb!”* — hirdette a párt lapja, a Néplap. Ott volt a párt Debrecen város hároméves, majd ötéves tervének elkészítésénél, ott volt, amikor a terv megvalósítására kellett szervezni a dolgozókat. Pártunk harcolt, kezdeményezett, kormányzott, támogatta. Mindenkihez volt szava, minden becületes dolgozót a faza felvirágoztatásának zászlaja alá tömörített.

Ha az építő munka lábában követelt is el néha hibákat, hibáit mindig nyíltan és őszintén a tömegek elé tárta, ez volt sikereinek zálogja. A párt Központi Vezetőségének múlt év júniusi történelmi jelentőségű ülése az építő munkában elkövetett hibákat tárta a nép elé, de megmutatta a kivezető utat is, a népjólét további nagyarányú emelésének az útját.

A párt útmutatása nyomán kidolgozott program megvalósításán dolgozik most népünk. Pártunk e nagyszerű program végrehajtására összefogásra szólította fel hazánk minden becületes dolgozóját. Csakúgy, mint tíz évvel ezelőtt és tíz év alatt annyiszor, most is a közös munka, a közös összefogás hozhatja meg az eredményt egész népünk további felemelkedéséért.

PALLÁS IMRE

Új üzemek Debrecenben

Az egykori tunya civisvárosban sorra alakulnak új gyárak és üzemek. Az 5 éves terv egyik legjelentősebb debreceni alkotása a Hajdúsági Gyógyszergyár. (Képünkön a Hajdúsági Gyógyszergyár fermentáló üzemsze.) (Folytatása az 5. oldalon)

JUHÁSZ GÉZA:

Szédítő út

Tíz év! — mormogtam magamban. — Tíz kemény esztendőbe telik, míg megint olyan lesz ez a város, mint a bombázás előtt.

Alltam a Nagytemplom előtt, néztem a fűtőcsövet. Keserű volt a levegő a fűtőtől, hullt a pernye; elesett katonák, fölfordult lovak az utca szennyében. Légyfelhők között. Üszkös házfalak, üres ablakszemek. S a házakhoz lapulva néhány hunyorgó emberárny, pincszagú gyűrött ruhában borostás férfiak bekormozott arcú asszonyok.

★

Igy láttam Debrecenét, s ilyen jövő rémképével néztem farkasszemet felszabadulásunk kezdetén. Mert átéltem én már egy összeomlást 1918-ban. Pedig mi volt az ehhez képest! Akkor egy hid be nem rogyott, egy vasuti sín ketté nem tört. De majd most! Koplalunk, fagyódunk, lerongyolódunk teljesen. Kell tíz év, hogy majd lassan-lassan beheggedjenek a föld és a lelkek sebei; fölépüljenek gyáraink, iskoláink, kórházaink. Kell tíz súlyos év, mire megint disznó rőfög, liba gágog az ólban, s bőval, tehénnel népesül be az istálló.

S azóta csakugyan eltelt a tíz év. Mennyire másképp, mint ahogy az első reggel képzeltem. Ma szinte szédítő visszanezni a megtett útra. Horthyék Debrecene már a háború előtt holt városáá dermedt. Mi pezsdítette most életre, miféle csodaszert, fiatalító elixirt? Honnan jött ez az éltető tavasz, amelytől a korhadó törzs így kivirult, nekiterelődött? Gyárak keltek ki hamvaikból s újak települtek hozzájuk. Mezőgazdaságunk rohamosan emelkedik, a sok állatjárvány csaknem teljesen megszűnőben. Tömege az üzlet, a mozi, a könyvtár. A hajdani romhalmaz helyén tágas kert terül, fölötté Petőfi szobra szinte szárnyal és énekel. Van folyóiratunk, amely már egész költői iskolát nevelt; van zenei, képzőművészeti életünk. Legnagyobb költőnk a minap, végignéve nálunk a darabját, azt mondja Sós Imre játékkára: „Most, itt nyugodtam bele, hogy valóság, amit írtam...” (Pedig ez az alakítás nem is lángolt ki különösebben a magas fővárosi színvonalú előadásból.) Egyetemeink a legkiválóbbak közé tartoznak az országban, világhírű tudósainkkal, nagyszerű hallgatóikkal. S ép most indul a Szabadegyetem, több mint ezer jelentkezővel a különféle tanfolyamokra. Az utcán pedig zsúfoltt kirakatok előtt mindenütt jól öltözött nők, férfiak, eltűnt a szörnyű embervásár, a tömérdek koldus, a beütlen sok félmelzelen gyerek...

★

Hogyan is kezdődött csak? A harmincas években az Ady-társaság köré gyűlt az egyetemisták legjava; később belőlük toborzódott a márciusi front. S egy nap a felszabadulás után üzen közülük egy, a fiatal pedagógus Balogh Elemér, hogy keressem föl őket a Kommunista Pártban. Bemelegyek. Munkások, egy néhány értelmiségi is közöttük. Csupa sugárzó szem. Ülök s hallgatom forró hangjukat. Munkások, akiket házáttalan bitangoknak fitymáltak a nemzetiszín bikacsökű urak. Marxisták, akiket megvetettek a

★

fenéktőltekü értelmiségiek, földhözragadt materializmusuk miatt. Nos, én onnan csöppentem ide, az értelmiségiek közül, akiktől egyebet sem lehetett 1944 őszén hallani, mint szívfacsaró lamentálást. Nem a haza sorsa, nem az emberiség jövője miatt, ő nem, hanem azért, mert nincs az ablakon üveg, de még ha volna is, nincs tüzelő, legfőképpen pedig üres a kamara. Igazuk volt, jogosan lamentáltak: de hiszen addig ők nógatták a kopláló munkásokat, ne legyenek annyira anyagiasak, hiszen nemcsak kenyérrel él az ember... Most lett volna itt az ideje, hogy megmutassák, milyen az eszményi magatartás, az emelkedett gondolkodás.

Néztem ezeket az égő homlokú proletárokat: hiszen az ő nyomortanyáikon sincs ablaküveg, az ő kamarájuk kong még csak igazán, sőt nekik még meleg ruhájuk sincs, mint a középosztálynak. És mégsem erről lamentálnak. Egyáltalán nem lamentálnak, hanem boldog bizakodással azt veszik számba, hogyan indítsák meg a termelést, hogyan emeljék föl a ledöntött falakat, hány nap alatt hozható rendbe a villanvillap, a vízmű, nyithatnak-e már az iskolák, a mozi, a színház. Szégyeltem magam közöttük, fölkészületlenségem miatt, egész társadalmi osztályom miatt. Milyen bizalommal fordultak hozzám, mekkora figyelemmel emlegették a haladó értelmiségit!

Ma már nincs okunk szégyenkezni a magyar értelmiség miatt. Egyáltalán nem volt könnyű magamnak sem végkép haza találni a párthoz, noha kezdetől nyílt szívvel fogadtak, tanítottak.

Ha élni tudtunk szabadságunkkal: országunk nagyszerű eredménye, s benne Debrecen kivirágzása tíz és százazrek és milliók roppant erőfeszítéséből született. Minden egyéni pálya izgalmas kalandregényre színesedett, csupa fordulat, meglepetés: persze nemcsak siker, diadalmáram, hanem szenvedések özone is: szívbenítő szorongás, kudarc, összeomlás. A kisember is hosszú vált most, sürített, fölfokozott életet él. S van-e szebb, meghatóbb, mint a hétköznapi névtelen hőstettei?

A természet sem hódol könnyűen, de a konok elme, a makacs emberi szív százszor nehezebben formálható. Sem magunkban, sem egymásban nem bízunk eléggé, azért tántorogtunk jó darabig az ujjongó elragadtatás és a halálos düh végletei közt. Nyomban a felszabadulástól fogva viselkedhetünk volna bölcsbben, türelmebben magunk iránt is, barátaink iránt is. De véres századok embertelen viszonyai torzították a lelkünket. Azt az óriási feladatot, hogy alakítsuk szocialistává országunkat s formáljunk hozzá-méltóvá minden embert. *Csak a marxizmus, csak Lenin-Sztálin pártja, csak a kommunisták tudták végrehajtani.*

Még messze vagyunk a csücsfől. De ha visszanezünk a szédítő szakadékokra, ahonnan idáig kapaszkodtunk, ének gyúl a szánon: érdemes élni; minden szenvedést megér, hogy végre szabadon lélegezhetünk, emberek lehetünk.

A felszabadulási ünnepségek mai programja

Ünnepel a város, ünnepel a nép. Tíz éve szabad Debrecen. Ma reggel zeneszóra ébred a város, ezzel kezdődik az ünnepség, aztán a délelőtti folyamán nagyszabású váltofutásra kerül sor. A váltók tagjai a város három különböző pontjáról indulnak és az Alföldi-palota előtt lévő szovjet hősi emlékműhöz futnak be. A katonai díszszemle és a koszorúzás délután fél 5-kor kezdődik.

Este Szabó István altábornagy, a Központi Vezetőség tagja mond ünnepi beszédet az Arany Bikában rendezett díszünnepségen, majd a Csokonai Színház művészei, a MÁV Filharmonikus Zenekar és a Debreceni Népi Együttes kórusa és táncrészlege gazdag kulturális műsorral szórakoztatja az ünnepség résztvevőit.

AZ

Debrecen

hazánknak v. Egyszer a n. ságharc idején szabadsulás utá. ban azt mond. megelőzően v. amikor Debre. szellemi fővár. századában D. legnagyobb sz. gondolatoknak. amelyek hossz. egész országba. tak. Rákóczi C. cent tüntette. zsákmányolt a. ranggal. Koszt. szavá gazdago. lasztotta nagy. rosál. A f. nép vezetői ez. hagyományokt. hazánk új áll. recent tettek é.

Ilyen eleven. manyok közöt. jatos ize és m. felszabadulás. jának és a ne. vállalkozásána.

A felszabad. recenben így v. visszaadta az. magyar népe. cen az ifjúság. gium professz. resse tették ne. táján a régi e. veiben. Az id. városa. A sok. csny György. ember nyomor. ve Bocskai ha. regein, a szab. dein át a felsz. mutatást kere. Debrecenre so. mint a segítsé. tizennyolcadik. olyan diákja a. Dózsa György. z Debrecen a. ladás városa. A. ban volt idő, a. beleértve — D. tak nyilván a. írni-olvasni tu. légium profess. latokat indított. dományok tere. en a szabads. német között s. örítte szabads. delmében „a. ták” a török p.

Ady ko. kor a Hortobá. lett ringatni D. zi Debrecen s. szunnyadt.

A felszabad. magyaroknál. telme van. Je. badulását arr. nek gazdája f. zánk felszaba. megbecsült h. szabadságot é. pek társaság. debreceniekné. lenti azt is, h. cen felszabad. szentebb hagy. ápolására. Va. hogy nem él. zel a szabads.

A felsz. tendje alatt. alkotásokban. pott a magya. amelynek leg. máj éppen v. kezdtek kial. tudatában vá. nak, hogy se. szántul, sem. mára nem n. haladó hagy. fejlesztésével. élesztésével. nyire bennü. manyok és e. tény kötelez. lami élete v. indult útjára.

A nemzeti. új vállalkozá. Népfrontak z.

AZ IGAZI DEBRECEN SZABADSÁGA

Írta: PÉTER JÁNOS

református püspök, a Béke-Világ tanács tagja

Debrecen két ízben volt hazánk valóságos fővárosa. Egyszer a nagy magyar szabadságharc idején és egyszer a felszabadulás után. Nem túlzás azonban azt mondani, hogy ezeket megelőzően volt olyan időszak, amikor Debrecen volt az ország szellemi fővárosa. A reformáció századában Debrecennek volt a legnagyobb szerepe azoknak a gondolatoknak a formálásában, amelyek hosszú ideig szinte az egész országban irányítóan hatottak. Rákóczi György ezt a Debrecen tüntette ki a Rakamaznál szakmányolt ágyúkból öntött haranggal. Kossuth Lajos ezt a jelzőszóval gazdagodott Debrecen választotta nagy küzdelmei székvarosává. A felszabadult magyar nép vezetői ezekre a debreceni hagyományokra néztek, amikor hazánk új állami életének Debrecen tették bölcsőjévé.

Ilyen eleven és gazdag hagyományok között Debrecenben sajátos íze és mondanivalója van a felszabadulás tizedik évfordulójának és a nemzeti összefogás új vállalkozásának.

A felszabadulás tartalmát Debrecenben így is ki lehet fejezni: visszaadták az igazi Debrecen a magyar népeknek. Az igazi Debrecen az ifjúság városa. A Kollégium professzorai és diákjai híressé tették nevét Európa minden táján a régi egyetemek évkönyveiben. Az igazi Debrecen a nép városa. A sokat vitatott Karácsony György, a félelmetes fekete ember nyomorgó vitézeitől kezdve Bocskai hajdúin, Rákóczi seregéin, a szabadságharc honvédein át a felszabadulás után útmutatást kereső magyar népig Debrecenre sokszor néztek úgy, mint a segítség forrására. Még a tizenharmadik században is volt olyan diákja a Kollégiumnak, aki Dózsa Györgyről énekelte. Az igazi Debrecen a művelődés és a haladás városa. Az előző századokban volt idő, amikor — Budapest helyébe — Debrecenben tartották nyilván aránylag a legtöbb írni-olvasni tudó embert. A Kollégium professzorai úttörő gondolatokat indítottak el a haladó tudományok terén. Az igazi Debrecen a szabadság városa. Török és német között sok küzdelem árán őrizte szabadságát a város védelmében „a debreceni diplomata” a török portáig is eljutottak.

Ady korában már, amikor a Hortobágy üzenetével kellett ringatni Debrecen, ez az igazi Debrecen sötét árnyak mögött szunnyadt.

A felszabadulás szónak nálunk, magyaroknál sokrétű, gazdag értelme van. Jelenti a nép felszabadulását arra, hogy saját ügyeinek gazdája legyen. Jelenti hazánk felszabadulását arra, hogy megbecsült helyet foglaljon el a szabadságot és békét szerető népek társaságában. De nekünk, debrecenieknél mindemellett jelenti azt is, hogy az igazi Debrecen felszabadult legjobb és legszentebb hagyományainak szabad ápolására. Valljuk meg őszintén, hogy nem éltünk kielégítően ezzel a szabadsággal.

A felszabadulás tíz esztendeje alatt újjáépítésben és új alkotásokban Debrecen sokat kapott a magyar nép új államától, amelynek legelső ideiglenes formái éppen városunk falai között kezdtek kialakulni. Mindannyian tudatában vagyunk azonban annak, hogy sem Debrecen, sem Tiszántúl, sem az ország élete számára nem nyújtottunk Debrecen haladó hagyományainak továbbfejlesztésével, sőt még csak felélesztésével sem annyit, amennyire bennünket ezek a hagyományok és ezekkel együtt az a tény kötelez, hogy népünk új állami élete városunk falai közül indul útjára.

A nemzeti összefogásnak az az új vállalkozása, amelyet Hazafias Népfrontnak nevezünk, sok nagy

igérete mellett Debrecennek azt is igéri, hogy Debrecen népe összes intézményeivel együtt bátrabban és szabadabban él a felszabadulásban nyert lehetőségekkel, a város, a megye és az ország javára. Az egyetem kutató és tanuló tekintettel nézi a Kollégium századokra visszanyúló gyökereit s bennük a maga előzményét látja. A mai debreceni iskolák a messze tájon híres régi debreceni iskolák legjobb hagyományait folytatják. Az új intézkedések szerint megyei rangra emelt városunk az eddignél nagyobb vállalkozó kedvvel tudja a múlt legjobb tanulságait a mai kérdések legkedvezőbb megoldása érdekében hasznosítani.

A Hazafias Népfront

kibontakozása azért ígér Debrecennek is új lendületet, mert mélyeséges összekötésben akar élni városunk legelevenebb történelmi emlékeivel. Azért ígér a Hazafias Népfront hazánk és népünknek új, lendületes időszakot, mert mélyeséges összefüggésben él a legszebb nemzeti örökségekkel. A Hazafias Népfront össze akar fogni minden alkotó nemzeti erőt a nép javáért. Az országos előkészítő bizottságban olyan tudósok, írók, művészek, kiváló munkások, közéleti személyiségek vannak együtt, akik szeretik a népet és kívánják, hogy hazánkban minél gazdagabb, minél boldogabb élete legyen a népnek.

Ennek az előkészítő bizottságnak a felhívása nyomán alakítanak bizottságokat községek és városok, járások és megyék, most abból a célból, hogy előkészítsék a szombatra és vasárnapra tervezett országos kongresszust. Ma még vannak, akik nem látják tisztán ennek a nemzeti összefogásnak a tartalmát, programját, feladatait. Ez érthető is. Az országos kongresszus veszi majd számba azokat a kérdéseket, javaslatokat, amelyek a községek, városok életében felmerültek és ezekből formálódik egybe az országos kongresszus megbeszélései során a Hazafias Népfront munkaterve.

Emlékezem

Idő: 1936. Hely: Kelenföld, a Goldberger Szövőgyár kapuja.

Munkakönyvvél a zsebemben álltam 400 főnyi felvételre váró munkanélküli között. Reggel 6 órától álltunk a kapuban, nagyobb részt szakmunkások. Kilenec órákor kijön egy úriember fehér köpenyben a gyárkapu, s bekiallítja a tömegbe: három bálahordó napszámos felvételük, órábér 20 fillér. A tömeg megmozdul, könnyű a választás. A többi megye tovább. A gyárkapura kiakasztják a táblát, munkásfelvétel nincs. A három közé én is bekerültem. Végre hathónapi munkanélküliség után dolgoztam. Kelenföldön laktam anyámmal egy udvarra nyíló szobában.

Idő: 1952. Debrecenben felépült a Penicillinger, indítani kellett az üzemet. Szakmunkás nem volt, a klinikáról helyeztek át az új üzembe. Korszerű, egészséges, világos munkahelyek, öröm itt a munka. Mivel szakmunkásaink nem voltak, üzemünk hirdette a felvételt. Hónapokba telt, míg a létszám beteít. Valamennyien jó fizetést kaptunk. En az idén üzemem támogatásával államkölcsönt kaptam. Ebből építem kétszobás, összkomfortos családi házat. Tízenny évvel ezelőtt erről még álmodni sem mertem.

Felszabadulásunk tízéves év-

A helyi népfront bizottságok sokfelé megkezdtek már az új tanácsválasztások előkészítését. Az általuk összeállított jelölésekből látjuk, hogy az új tanácsok összetétele sokkal szélesebb lesz az eddigiekénél. Ezek a tanácsok valóságos gazdái lesznek a község és a város életének s a hatalom gyakorlásában a lakosság széles rétege vesz részt. Már ezek az előkészületek is mutatnak valamit a népfront tevékenységének jó hatásáról. De a népfront munkája messze túlhat és túlterjed a tanácsválasztások után a jövőbe.

A népfront egyfelől állandó szabad tere lesz a dolgozó népek, ahol észrevételeit, kívánságait, bírálatait, javaslatait elmondhatja s jó szívet és eredményesen hallgatják meg. Másfelől a népfront olyan buzdító, segítő mozgalom lesz a tanácsok mellett, amelynek programját mindig a nép érdeke alakítja és tennivalóit a mindennapi élet szükségletei határozzák meg.

Tíz évvel ezelőtt a felszabadulás legelső hónapjaiban a debreceniek voltak a közvetlen tanúi annak, hogy miként kezdett szerveződni az ország minden ereje és árnyalata akkor azért, hogy a romok felett meginduljon az új élet. Most, tíz esztendő tapasztalataiban megnevelődve, új összefogásra érelődtünk meg mindannyian azért, hogy a tíz esztendővel ezelőtt kezdett új életet az eddignél még szebben és még jobban építsük együtt. Az előtűnik levő hónapok megmutatják majd minden hű és becsületes magyarnak, hogy a Hazafias Népfront nagy vállalkozása történelmünk leghősiesebb szakaszainak nagy nemzeti összefogásaira emlékeztet, de azoknál biztosabb, szabadabb lehetőségek között valósul meg.

A felszabadulás tizedik évfordulójának ünnepén az új magyar állam bölcsőjének színhelyén, Debrecenben boldogan köszöntjük a nemzeti összefogás nagy eseményét és nyitott szívvel várjuk az országos kongresszus üzenetét.

fordulóján, amikor ünnepelünk, eivtársak, emlékezzünk!
Pogány János,
a Hajdúsági Gyógyszergyár
energetikusa

A TANÁCSVÁLASZTÁS JELSZAVAI

1. Eljen a Hazafias Népfront: a magyar népi erők egysége, országépítő mozgalma!
2. Hazánkban minden hatalom a dolgozó népe! Erősítsd a nép hatalmát! Szavazz a népfront jelöltjére!
3. A néphatalom a tanácsokra épül, erősítsd szavazatoddal!
4. A nép legjobbait jelöljük a tanácsokba!
5. Az új tanácsokkal a bürokrácia ellen, a jobb államigazgatásért!
6. Minden igaz hazafi adja szavazatát a népfront jelöltjeire!
7. Tíz év eredménye: háborús romok helyén virágzó, szabad élet, urak országából dolgozók hazája! Szavazz a népfront jelöltjeire!
8. Védj a békét: népünk hatalmát, hazánk függetlenségét! Szavazz a népfront jelöltjeire!
9. Szilárd nemzeti egység: béke, jólét, függetlenség! Szavazz a Hazafias Népfront jelöltjeire!
10. Eljen népünk harcban és országépítésben kipróbált vezetője, a magyar munkások szövetsége!
11. Virágzó mezőgazdaság a népjólét alapja. Eljen a dolgozó parasztság!
12. Eljen és erősödjék boldog jövőnk biztosítója, népi demokráciánk szilárd alapja, a munkás-paraszt szövetség!
13. A kormány politikája — a dolgozó nép politikája! Eljen népköztársaságunk körmánya! Eljen a dolgozó nép és a kormány egysége!
14. Eljen a nemzeti egység élharcosa, a népjólét, a szocialista építés szervezője: a Magyar Dolgozók Pártja!

Hazafias Népfront
Országos Előkészítő Bizottsága.

Debrecen Kossuth-díjasai

1948

BOGNÁR REZSŐ egyetemi tanár a szénhidrát-kémiai és növényi anyagok szerkezetének kutatásáért;

1949

SÁNTHA KÁLMÁN egyetemi tanár, ideggyógyász. Idegsebészeti kutatásaiért;

1950

TÓTH MIHÁLY, a debreceni gépállomás alközpont vezetője, az alközpont munkáját országos viszonylatban magas színvonalra emelte;

1951

FÖLDVÁRI ALADÁR egyetemi tanár a hasznosítható ásványnyersanyagok tudományos kutatása terén elért eredményeiért, különösen a Velencei hegység lehetséges ércszelvények felderítésével kapcsolatban;

1952

SOÓ REZSŐ egyetemi tanár a magyar növénytan tudományok fejlesztése terén elért kimagasló tudományos és szervezési munkájáért;

1953

SCHNITZLER JÓZSEF sebész-főorvos eredményesen foglalkozik csonttuberkulózisban szenvedő betegek gyógyításával és bevezette a lokális streptomycin kezelést;

1952

Dr. NAGY DENES orvos „Röntgenanatómia” című tankönyvéért;

VARGA OTTÓ egyetemi tanár differenciálgeometriai munkájáért különös tekintettel a Finsler-terekre vonatkozó kutatásaira;

SZELE TIBOR egyetemi docens az Abel-féle csoportok elméletére vonatkozó strukturális vizsgálataiért, különös tekintettel a test-elmélettel felfedezett analógiákra;

BARCZI GÉZA egyetemi tanár „A tihanyi apátság alapítólevele, mint nyelvi emlék” című művéért;

CSENKI IMRE, az Állami Népi Együttes vezetésében elért példamutató eredményekért;

SZALAI SÁNDOR eredményes geokémiai kutatásaiért;

TÓRÓ IMRE a celluláris elmélettel szembenálló új sejtszervi mechanizmus felfedezéséért;

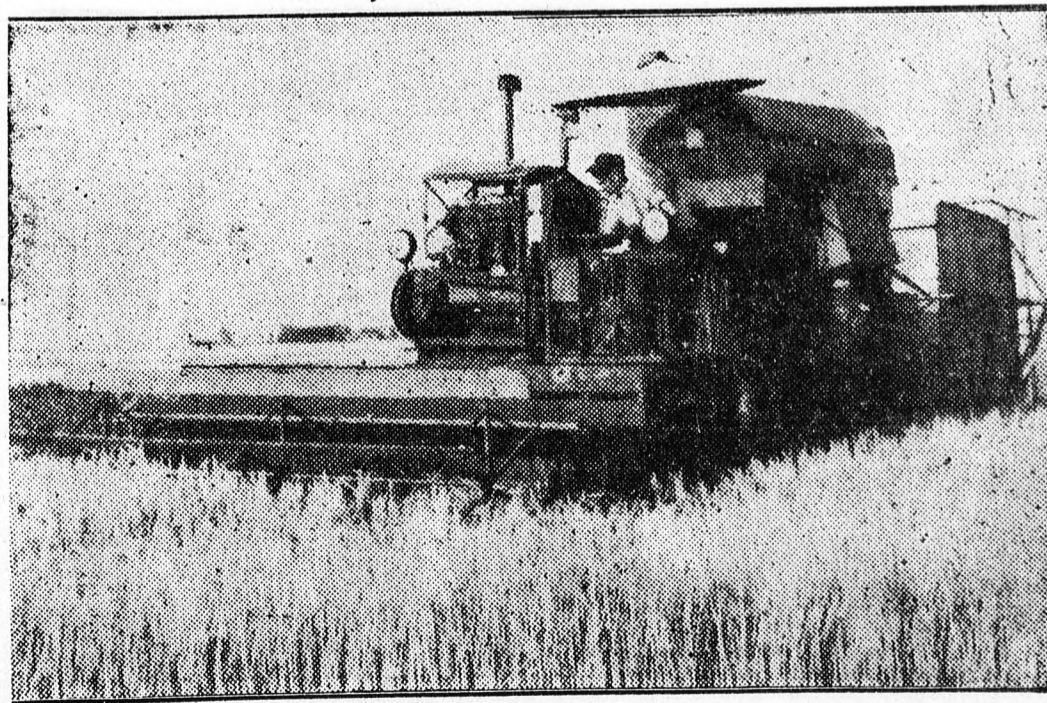
1953

KULIN LÁSZLÓ gyermekgyógyász a sorvadós csacsémák gyógyításában elért jelentős eredményeiért;

1954

SOÓ REZSŐ 1953-ban megjelent „Fejlődéstörténeti növényrendszertan” című munkájáért.

Kombájn arat a debreceni határban

Könnyebb, szebb lett a dolgozó parasztok élete is. Modern gépekkel felszerelt géppálmások segítik munkájukat. A traktorok és kombájnok a legnehezebb mezőgazdasági munkákat végzik el száraz és száraz helyett.

(Folytatása a 6. oldalon)

KARDOS PÁL:

SZÁMADÁSOM

Tíz esztendeje szabadult fel Debrecen. Itt születtem, itt élek ötvenötödik esztendeje. Soha még egy egész évre nem voltam távol innen. Dicsékvés nélkül mondhatom: egy vagyok ezzel a várossal, közös a sorsunk. Közös az a tíz kerek esztendő is, mióta szabad emberként élek szabad városban. Talán nem érdektelen elgondolkozni rajta, mit formált ez a szabad évtized rajtam és meg a városomon is.

I.

Ha azt nézem, mi voltam éppen a felszabadulás előtt, persze orvosi a változás és drámai, gyors. Ember, aki fegyveres őrizzet nélkül lábát se tehetette szülővárosa utcáira, akit bárki büntetlenül megbánthatott, megüthetett, akár az akkori hatalom könyvében az volt megírva, hogy háború végén lepuffanják, vagy agyonverik, mint a hasznavehetlenül vált igazságot — s egyszer csak ott állott az ősi debreceni kollégium egyik tanyájában, és szomjasan figyelő diákoknak magyarázta, mi a szép Arany János költeményében.

Rabzolgából hát újra tanár lettem. De ha csak ezzel mérném, hogy mit adott nekem a felszabadulás, hibás lenne a számadásom és felületlen. Hiszen tanárnak tanár voltam én azelőtt is. Tartottam olykor nyilvánosságának is előadást. Meg is tapasztaltam néha. Hébe-hóba nyomtatásban is láttam a nevemet újságokban, könyvismertetés alatt, nagy ritkán füzet vagy könyvecske fedelén is. Megesett, hogy egy-egy idegen költő verse addig foglalkoztatott, míg le nem fordítottam, míg magyar verset nem formáltam belőle. Egy-két ilyen műfordításom meg is jelent.

Mégsem voltam szabad. Hogy mi hiányzott az életemből, azt legjobban akkor tudtam megmondani, ha idenyomathatnám egy magyszerű fiatal magyar költőnek. Simon Istvánnak a versét a „Csillag” szeptemberi számából. „Nem elég” ennek a remek költeménynek a címe. Azt mondja ki, hogy minden, ami nagy, szent és szép ezen a világon: munka és szerelem, műalkotás és hősi tett, mind abból a szent elégedetlenségből születik, amely szüntelen munkál, hogy jobba, különbbé tegye az életet. Nos, én elégedett voltam. Elégedett a „biztos” állásommal, a

kis családi házzal, a nyugodt családi élettel, a kávéskanálként kapott irodalmi elismeréssel. Fajt ugyan az ellenforradalmi kor nyomása, amelynek véres lángja egyre közelebb tőnkbe kapott. De gondoltam: majd csak megváltozik a világ. És féltlen bizakodással vártam később a szövetséges hadseregek győzelmét.

A győzelem el is jött, de nekem abból, ami egykor annyira kielégített, alig maradt egyéb a pusztán élettel. Azt is a szovjet hadseregek köszönhettem, de nemcsak ezt köszönhettem neki.

Nem! Nem az a legtöbb a felszabadulásban, hogy újra elérhető, újra tanítható, újra írható, hogy munkakörben, sikerben, anyagi és erkölcsi elismerésben magasabbra jutottam.

Az izaizi felszabadulás az, hogy újjászülettem. 44 éves fővel, túl a férfikor deien, kialakult és lezártnak hitt világnézettel meg tudtam érteni, hogy az élet több és nagyobb, mint valaha gondoltam. Hogy az iskola nem azért van, hogy a diákoknak megtanítsuk, ami volt és ami van. Az irodalom sem azért, hogy elgyönyörködjünk. A nyugalom sem azért, hogy megnyugodjunk. Semmi sem önmagáért, minden a többért, a jobbért, a szebbért, a jövőért.

Ki tanított meg erre? Az a csodálatosan céltudatos szervezet, amelynek vasfegyelmétől túlzó egyéniségkedésből, kemény harciasságától érzelgős lágy szívűségem miatt sokáig idegenkedtem. Az a szervezet, amely klasszikus művek sorozatát nyitotta meg előttem, és újat a lapra téve, így szövegezt: „Olvasd!” Az a szervezet, amely kinyújtott karral a föld egyhatodára mutatott, és így kiáltott: „Nézzed!” Olvastam és néztem és megértettem azt a roppant erőt, amely addig is, idegenkedésem idején is mágnusként vonzott a párt felé.

Kommunista lettem, és szabad vagyok.

II.

És mi történt közben a városommal?

Az is újjászületett. Már felszabadulása után néhány héttel elég erős volt, hogy karján emeljen egy újszülött kisdedit: az Ideiglenes Nemzetgyűlést. Ez a kisdedit azóta óriássá nőtt. Magyar népi

demokráciának hívják, s ma már ő oltalmazza egykori dajkáját, Debrecen. De nem felejtett semmit abból, amit ebben a városban szívott magába: az 1849-es függetlenségi nyilatkozat szelleméből.

A hazafias szellem újjáébredését követte a szó szerinti újjáépülés. Hol vannak már az üszkös romok, az ablaktalan házak, a feldúlt és kifosztott otthonok, üresen tátongó üzletek, elakadt gyárak és doglott villamosok?

Már gyerekkoromban izgalmasan érdekelt minden építkezés. Hogy örültem, mikor az első háromemeletes ház készült Debrecenben! Milyen büszke voltam, mikor a Nagyerdő felé vezető síneken fölhangzott az első villamos-csilingelés! Ez az örömmögújult, megokszorozódott ebben a szabad évtizedben. Mert az újjáépítés után következett az új-építés: parkok és paloták a város belsejében, gyártelepek és villamos vonalak a külsőségeken. A gyermekkori ösztönös öröm helyébe tudatos büszkeség lépett: megértettem, hogy nemcsak a város épül, hanem a jövő is, a szocializmus.

De a szocializmus nemcsak téglából és vasbetonból épül, hanem talán még inkább emberlelkéből. Mennyi új ember, új lélek van ebben a városban! Hivatali szobákból és tantermekből, a tudomány, a művészet, az irodalom műhelyeiből új szemek, új arcok kacagnak az égre. Fölemelkedett munkások és földművesek, vagy munkás- és földműves családokból kiemelkedő fiatalok. De új ember, új lélek születik a gyárban és mezőn is. Ott egyre többen tudják, miért is dolgoznak; itt egyre növekszik a szövetkezők száma.

III.

De nem jutottam-e magammal ellentétbe? Nem vagyok-e megint dicsékvő és elégedett. Nem!

Jól látom én mai életünk sok hibáját, nagy hiányosságát. De ha ezeket mind kijavítottuk (és ki fogjuk javítani!), akkor sem lesz elég! Az első szabad évtized után jönnek új évtizedek, évszázadok. De nem jöhet olyan idő, amikor azt mondjuk: „most már megálljunk!” És nem jöhet olyan idő, hogy elfeledjük 1944. október 19-ét. Azt a napot, amikor Debrecen egére is fölcsúskent a szabadságnak szovjet hősk vértől pirosító új csillaga.

Államunk megbecsüli értelmiségünket

A néphez hű értelmiségiek hamar megtalálták helyüket társadalmunkban. Vályi-Nagy Tibor, Went István, Szodrai Lajos, Kesztöly Lóránd, Adler Péter és Krompacher professzorok a május 1-i me-
net élén.
(Folytatás a 7. oldalon)

Az első plakátok Debrecen utcáin

ÉLJEN
az erős, független
demokratikus
Magyarország!

Álljon talpra a nemzet
szeli szabadságharosa
**a német elnyomók
ellen!**

Kitüntették
Déry Tibort és Földessy Gyulát

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa a minisztertanács előterjesztésére Földessy Gyula Kossuth-díjas irodalomtörténésznek 80. Déry Tibor Kossuth-díjas írónak 60. születésnapja alkalmából a Munka Erdemrend kitüntetését adományozta.

A magyar irodalmi élet két neves képviselőjének Dobi István, a Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke hétfőn délután nyújtotta át a kitüntéseket az Elnöki Tanács fogadótermében. Az ünnepségen jelen volt Nagy Dániel, a Népköztársaság El-

nöki Tanácsának elnökhelyettese, Darvas József népművelési miniszter, Berei Andor, a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetőségének tagja, Darabos Iván, a Népköztársaság Elnöki Tanácsának titkára, Veres Péter Kossuth-díjas, a Magyar Írók Szövetségének elnöke, Erdei Sándor, az Írószövetség első titkára, Parragi György Kossuth-díjas újságíró, Tamási Lajos, az Írószövetség párttitkára, az irodalmi élet számos más képviselője, köztük több József Attila-díjas író.

Ünnepel az Orvostudományi Egyetem

A Debreceni Orvostudományi Egyetem ma délután 4 órai kezdettel, városunk felszabadulásának 10. évfordulója alkalmából ünnepi nagygyűlést rendez a klinikai kultúrotthonban. Ünnepi beszédet mond dr. Ökrös Sándor egyetemi tanár, dékánhelyettes.

Az orvosegészségügyi szakszervezet üzemi bizottsága ezen alkalomból megjutalmazza a felszabadulás óta eltelt, 10 év alatt jó munkájukkal kitűnt dolgozókat. Utána kultúrprogram szórakoztatja a nagygyűlést résztvevőit. Este dr. Árvai Sándor professzor, az Orvostudományi Egyetem dékánja diszvacsorát ad a kitüntetettek tiszteletére.

Juhász Lajos,
Orvostudományi Egyetem.

Az ifjúság Balassa-ünnepélye

Debrecen középiskolás ifjúságának Balassa-ünnepélye — a délelőtt fél 12 órakor kezdődik a Központi Kultúrotthonban. Fazekas Mihály gyakorló, gimnázium rendezésében — szerda-
Ünnepi beszédet tart dr. Bán Imre egyetemi docens.

Halló, itt rádió Debrecen!

Miskolcra van, Nyiregyháza-
zának van.
Debrecennek még nincs ön-
álló rádióállomása.
„A mi kis városunk”, bizony, elmaradt ezen a téren is...
Pedig mily szép, nemes dolog lenne versenyezni kelni a Kossuth-, meg a Petőfi-adóval.
S nem is lenne nehéz...
Igy csak el-elábrándozhatunk, mi is lenne, ha...:

★
„Egy köz, egy nota” című műsorunk köszönhetné a Hal-köz és a Pásti-köz élenjáró dolgozóit.
„Sziv küldi” műsorunk még változatosabb lehetne a pestinél. Mi — mondjuk — hárora lemezzel dolgoznánk s a kettő mellé: „Ne hagyj el soha” és „Árva a ház”, még megszerezzenek harmadiknak azt, hogy „Nem adlak másnak...”

★
O, és a riportok!
Micsoda pompás helyszíni közvetítéseket sugározhatna a debreceni rádió. Egy kis izelítő elképzeléseinkből:
„Közlebb kerül ember az emberhez!” — túlhangos riport a debreceni villamosról.
„Takarékoskodik a háziaszony” — mikrofonunk elkíséri bevásárló körútján, amikor egymásután fordul ki az üzletekből, mert nem kap olyat, amilyent keres...
„Tömegsport lett az ökölvívás”, — helyszíni közvetítés a Népbüftéből.
„Becsüljük meg műemlékeinket!” — látogatás a nagyállomáson.
„Hogyan készül a bunda?” — beszélgetés néhány debreceni futballistával.

A humorra is lenne gondunk. Szombat esténként a TÚZEF adna műsort, mert közudomású, hogy ez a vállalat szállítja Debrecen szórakozni vágyó közönségének a legtöbb „tre”-fát...
Vidám hangjátékok adnánk az SZTK-ból, ahol a fogorvos a jó fogat huzza ki, s az országról, ahol az árokba szaladt autó itala vezetőjét egy löfogat huzza ki.

★
A „lakás-tánc” című új, népi táncnak a zenéjét tudnók csak közvetíteni, ez igaz. De a zene is kárpótolna mindenkit, hogy nem láthatja, mint táncolnak az igénylők. Fűtől: a lakás-tánc. (Néha a jogos igényekre is.)
A debreceni kórusművészet is méltó helyet kapna a debreceni rádió műsorában. Elcsorban a KTK-lakók kórusa jöhet itt számitásba.

„Zenés fejtörők” is mindenkor nagy érdeklődésre tartható számot. Kérdéseink közül egy-néhány: Miért nem lehet takaréktűzhelyet kapni? (Zenés aláfestés: Wagner: Tűzvarázs.) Miért nem járnak jól a debreceni toronyórák? (Kisérlet: zenélő óra.) Miért olyan a cigarettá, amilyen? (Zene: Egy kis cigaretta, valódi finom...) Miért bűdös a gáz? („Szagos lesz az utca, amerre én járok.”) Mikor szűnnek meg az örökös értekezletek?
Bocsánat! Ezt az utolsó fejtörő kérdést nem tesszük fel. Senki se tudja rá felelni...

★
Ilyen lenne a mi kis rádiónk. Reméljük, mihamarabb mi is megkapjuk a magunkét. Már-mint a rádiót.
P. J.

Egy

A nyújtózkodás még minden c...
nak a házak, a...
az utcák tömör...
ma ablakok m...
szövi csodás t...
ágyon, kibomló...
tán kisfiát kar...
mérten lépked...
tán egyszerre...
zsaszin pir fut...
mére. Születni...
ünnep előtti ké...
ja, 1954 októbe

Reggel nézem...
cák kiöntik...
kürtje szől...
Ami előbb m...
volt, az most...
telik; formát...
talja helyét a...
helyeiben. A...
áll, a hivataln...
sebes operáció...
hol a piacon...
első friss gyű...
minden úgy...
de mégis egy...
előtt álljunk...
natra. Mi volt...
előtt? Úszók...
sora. A szivek...
a városban...
Igen, innen...
romból terem...
badságra lelt...
rata. Az újsá...
amikor jegyez...
hogy egy nevez...
lázában élő na...
krónikása.

Szelid fényt...
nap, zászlók...
homlokzatára...
tiz, majd száz...
nemzetiszin...
virít a transz...
sítő jelszava...
tí szorjett hős...
zatán embere...
tisztítják, csino...
lapokat. A lap...
betűk, hősök...
bronzkorszorú...
Betűzetjük...
ha el nem fak...
rülöttünk a t...
K...
De...

A Déri Muz...
zett kezdom...
az ember tal...
Bal' a Lászl...
című képe elő...
Nemcsak az...
is idez, hanem...
ben a képen...
tosabbban Deb...
ember megáll...
ben, szívében...
rögzött mozga...
ennek a tíz é...
rűsége. Atz...
vagy amiben...
lett, több lett...
dásban, tehets...
élménynek az...
vizsgálgatja a...
és avval a...
hogy festőink...
tába, az al...
tudták-e rejte...
tíz évek...
adja. Az emb...
a művészet sz...
vészet nagyra...

A kiállítás...
hetségben is...
nők. A cse...
a Tiszafőki...
gáig szélesed...
ben sokszinű...
kiállítás...
ajfestménye...
kapcsolatban...
hatjuk, hogy...
megragadja...
kötí, s a kép...
gálva, renget...
nyul az embe...
Holló L...

Egy nappal a nagy ünnep előtt

EGY ÚJSÁGÍRÓ JEGYZETÉBŐL

A nyugtázkodó lány hajnalban még minden csendes. Bóbitskolnak a házak, csak olykor rebben az utcák tömött lámpasora. A néma ablakok mögött most az álom csodás történeteit s puha agyón, kibomló hajjal nővérem istan kisfiát karolja... Lassan, ki-mértén lépnek a percek... az-után egyszerre csak halvány, rózsaszín pir fut a keleti ég peremére. Születni kezd az új nap! Az ünnep előtti készülődés nagy napja, 1954 októberében...

tető élete forr, gyermekek játszódoznak. Nemsokára idejön, jelent majd az emlékezés, elmondja: hogyan gazdálkodtunk a kapott szabadsággal... Akik hallgatják, ugyan már nem szólhatnak meg, de dicsőségükről, hős tetteikről annyi szó, annyi dal beszél.

buzog szívükből a szó. En hallás nélkül is úgy hiszem, jövőm boldogságuk szálat szövögetik! Előttük a téren hosszú, kecses oszlopon: kiterjesztett szárnyú repülőgép... Igen az ő útjukat is egyengetik 1944 halhatatlan hősei.

Reggel nézem az áradatot. Az utcák kiöntik tömegeiket, gyárak kurtije szól, villamos csilingel. Ami előbb még mozdulatlan volt, az most mind firtalommal telik: formát, testet ölt, és elfoglalja helyét az élet ezernyi műhelyében. A munkás gépe mellé áll, a hivatalnok tollat ragad, a sebész operációra készül, s valahol a piacon is kirakják a reggel első friss gyümölcsöt. Látszólag minden úgy indul, mint máskor, de mégis egy nappal október 19-e előtt állunk meg azért egy pillanatra. Mi volt itt, tíz évvel ezelőtt? Úszók, rom, kiégett utcák sora. A szívekben bizonytalanság, a városban a háború pecsétje. Igen, innen indultunk el, ebből a romból teremtett új életet a szabadságra leit népünk acélos akarat. Az újságíró is erre gondol, amikor jegyzetfömbje után nyúl, hogy egy nevezetes, a készülődés lázában élő napnak legyen a hű krónikása.

A Villamos Vasút-Salétrom utcai telepén Nyalka Imre elvtárs és társai épp az 54-es kocsi fővizsgás javításán dolgoznak. Valahogy most gyorsabban és fűgében mozog a kezük: fűgében, mint bármikor. Hogyisne, mikor a kocsi elkészítését október 19-én tiszteletére vállalták. Késedelem nélkül, becsülettel el is készülnek vele!

Ha az 54-est átadják, a 36-ik kijavított kocsi kerül ki a felszabadulás óta — kezük alól. Az el-sőket még a romok és a törmelék alól kaparták ki, szinte két kézzel. Hogy futni tudjanak, leg-előbb is a sineket és a felső vezetéseket hozták rendbe, aztán jött a javítások időszak. Jött, és a munka egyre sürgetőbb lett.

Az első kocsi a mostani harminchatig bizony hosszú volt az út. Csak roncok és újra roncok kerültek szemük elé, sok ideig semmi más. De mégsem csüggedtek el. Az emberek sokat várnak tőlünk — mondogatták — így sokat is kell adni.

Hát megadták! És holnap még többet adnak. Kezük alatt akár csak a kovacsülön a vas, formálódik, igazodik az új Magyarországnak.

Nagyállomás. A tér előtt csend, bent a termekben szunyókáló emberek. Bejön a déli gyors és ki-önti utasait. Milyen békés, nyugodt, derűs a kép.

A lóca egyikén egy katona és egy fiatal falusi lány összehajol. Egymás tekintetét keresik. Aztán frissen, mint a patak vize, fel-jutalmaznak meg.

Szelid fényt csurgat az őszi nap, zászlók kerülnek a házak homlokzatára. Először egy, majd tíz, majd száz. A drága vörös és nemzetiszín selymek lobognak, virít a transzparensok sok lelkesítő jelszava. A Vörös Hadsereg új szovjet hősi emlékmű talpa-zán emberek szorgoskodnak. Tisztítják, csinósítják a márvány-lapokat. A lapokon lángoló arany-betűk, hősök nevei, lejjebb barna bronzkorszoriban puskák és kard.

Betűzgetjük, keltegetjük a so-ha el nem fakuló történelmet. Kö-rülöttünk a téren a város lük-

Képzőművészeti kiállítás Debrecen felszabadulásának 10. évfordulójára

A Déri Múzeumban megrende-zett képzőművészeti kiállításon, az ember talán önkéntelenül is Bai a László 1954 október 19-én című képe előtt áll meg legelőbb. Nemcsak azért, mert évfordulót is idéz, hanem azért is, mert ebben a képen van benne legsajá-tosabb Debrecen. S ahogyan az ember megáll a kép előtt, fejé-ben, szívében a kép történelmet rögzítő mozgalmasságában ázúg ennek a tíz évnek nagysága, sú-rúsége. Ázúg mindaz, amivel, vagy amiben az ember nagyobb lett, több lett, életben, gondolko-dásban, tehetségben. S ennek az élménynek az izgató melegeben vizsgálgatja az ember a képet, és avval a kíváncsisággal is, hogy festőink a színek hangula-tába, az alakok formáiba bele-ludtak-e rejtené azt, ami ennek a tíz évnek legszebb történelmét adja. Az embert, az életet, amitől a művészet születik, amitől a mű-vészet nagyra nő.

A kiállításra kerülő képek te-hetségben is, témában is sokszí-nűek. A csendéletek nyugalmától a Tiszalóki Erőmű mozgalmassá-gáig szélesedik a skála, s e keret-ben sokszínűen villóznak a szép kiállítású tájképek, arcképek, olajfestmények. És a képekkel kapcsolatban azt is megállpít-hatjuk, hogy nem egy azonnal megragadja az embert, magához-köti, s a képek összehatását vizs-gálva, rengeteg apró szépséggel nyul az ember szívébe.

Holló László Őszi szántás

című képe szinte balladuson szép és tömör, s csendéleteiben felpa-rázzal piros színeit érdemes volna bővebben tanulmányozni. De Balla László és Meny-műművek hárt József tájképeiben is szinte üdítően érvényesül az élet nyugalma, gazdag egyszerűsége. Dienes János alakjai mindig biztosan és erőteljesen megalko-ítottak, legyen az tanácsilkár, vagy mezőőr. Képei markánsá-gukban is nagytehetségű művészt mutatnak, s mutatják azt is, hogy Dienes mindig az ember ösztönzi alkotásra. Főlegyházi László képei meggyőzően igá-zolják, hogy ennek a tíz év törté-nelemnek felnőttek már a hősei a géppálmásokon, a munkapa-doknál.

A kiállított képek legjava, té-mában legyen az tájkép, vagy Csokonai-szobor, mind ennek a tíz évnek a történelmét példázza. Azt, hogy 1944 október 19-től, 1954 október 19-ig ilyené válto-zott a táj, ilyené formálódott az ember, és ilyen lett a kép.

Ez a képzőművészeti kiállítás nemcsak a festőművészek ered-ménye, de azoknak a nyeresége is, akik szeretik a szépet az élet-ben is, az alkotásban is. S ezek-nek a száma ma már egyre több Debrecenben is. Igazolják ezt elsősorban a látogatók, akik va-sárnap is, hétfőn is egyre többen keresték fel a kiállítást. Egyre többen, mert a képek nagy töb-biségében megtalálják azt, ami a művészet legszebb igényessége: az életet.

B. I.

EGY ÉPÍTŐMUNKÁS EMLÉKEZIK

A TÖRTÉNETEK MEGELEVENEDETT HŐSEI

Pálfi Sándor hónapok óta bujdosott már, hol a városban, hol kint a pusztán, egyik tanjáról a másikra, mint egykor a betyárok. Pedig nem rabolt, em-bert sem ölt. Nagyobb vétké volt annál: kommunista volt. Husz éven át minien vasárnap jelentkezett a rendőrségen, de egyszer aztán megunt. Nevevényeie-ten összetekelt magának egy kis táját s mire a detektívok érte jöttek, hűlt he-lyét találták. Nem is akadtak nyomára, hiába keresték. Igaz, volt úgy, hogy ke-tekig csak éjszaka mozdult ki a lakás-ból, hogy levegőzzön.

NEHEZEN MULTAK így a hetek, hónapok, és minél közelebb jött a sza-badulás reménye, annál kínzóbb volt a rab-ság. Messziről hozták ezt a szabad-ságot, nagy utat kellett megtenniük a prémisapítás szovjet katonáknak, amíg el-értek Debrecenre. A mesebeli mérföld-eket lépé ezimában is időbe tellett vol-na, amíg Moszkvától idáig érnek, hát még örökösen harsolva minden talpalat-nyi helyért életet, vér-f áldozva.

— Verte meg az isten ezt az életet, hogy saját hazájában állt valként él az ember — bujgott ki száján nem egy-szer a keserűség.

Volt min keseregnie. Tanjáról tanjáró szált a hír, hogy mentés úrryágn ki-fosztják a várost, s a németek amit nem tudnak elcipelni, meg akarják semmisí-teni. Volt aki hitte, volt aki nem, csak akkor döbönt rá, hogyan válik minden a fasiszták martalékává, amikor Debre-cen fölött vörösrre gyűll az ég. A szélrel is sebesebben jött a hír: — Eg az István malom! Lángol a Va-gongyár!

ÁLLT A TANYAUDVARON, néz-te a hajnalszínre festett eget. Nem lát-ta, csak sejtette a pusztítást, és elszorult a szíve. Mennyi liszt, búza, árpa pépek válnak a tűz martalékává.

— Nem lehetnek már messze az elm-társak — biztallgatta magát, s fűlt, fi-gyeltte az egymásnak felelgető fejve-rek zaját.

Aludni is alig tudott az izgatottságtól. Ebben akarta várnai az elvtársakat. Ki tudja, melyik óra hozza meg a felszaba-dulást?

ALIG DERENGETT még, amikor a távolban végtelen hosszúságban húzó-dó autósor láttott. Lassan moogtak előre, s remegett a hívós hajnali levegő a dű-börögéstől. Amikor közelebb értek, ak-kor látta, hogy nem autók, hanem tan-kok vonulnak az úton Debrecen felé. Megdöbönt a szíve. Szovjet tankok. Ideérték hát végre!

Álló napon át zengett, dűbörgött, re-megett az ég, föld, s levegő. Folyt a harc Debrecen felszabadulásáért.

Három katona jött a tanya felé a gyalogúton. Nem magyarok, nem is né-metek — állapította meg Pálfi.

— Ők azok! — kiáltott fel önkénte-nül, s berohant a házba. — Itt vannak, megölték a szovjet katonák! — újsá-golta a többieknek, s már jutott is vissza ki az ajtóba, hogy fogadja őket.

— Germánszki? — állt meg a három katona a tanyaudvaron.

Szólni akart, de nem tudott. Különös dolog a meghatódottság, belefojtja az emberbe a szót. Csak a fejét rázta, és nézte, nézte a három ódón vörös esil-logot, amik a katonák sapkáiról féle-ragoytak. Széttárta karját és imlutta, keréjenek beljebb. Most a katonák in-tettek nemet, s a szomszéd tanya felé indultak. Ijedten állt előbük. Nem, így nem enged el őket. Meg se kímélta, ke-zel se fogott velük. Mióta várt ő erre a pillanatra, és most csak úgy minden né-kül elengedte őket? Milyen jó lenne be-szélgetni velük. Megkérdezní havó-vaik, mit dolgoznak otthon. Leállának ott bent a lócára, s kérdegetnének, me-szélgetnének egymásnak, hol milyen a vi-lág.

— Újletek le egy kicsit, biztosan elő-íradtatok. Harapjatok valamit — mondta Pálfi.

A HÁROM KATONA egymásra néz. Az egyik felrántja a vállát. Nem ér-tik mit mond, de azért megállnak. Pere-se lelik bele, s Pálfi jókora kenyérral, kolbászzal jön ki a házból. Nyújtja a katonák felé. Az egyik elveszi, és a kol-bászt is, meg a kenyéret is darabokra tör. Sorban mindenkinek ad egy darabot. Pálfinak is.

— Kusaj — mondja, s tetelepszik a gyér őszi jüre.

Nappokal harapnak a kolbászból, meg a kenyérből. Pálfi nézi őket és észre-jutnak az apja gyerekkori meséi a szov-jet emberekről. Mennyi történelmet hozott maóval a hadifogságból. Estánként lá-rúlltunk a család, a szomszédok, az elm-társak, s az apja beszélt, beszélt a kő-szszakába hajló estéken az orosz forradal-mról, a földhözjutaltott muzsokokról, Leninről, Szétlinről.

Az apja oltotta belé a szovjet embé-rek iránti szeretetet. Ő mondta: meg-lé-tod egyszer még ide is előjönnek. Ha ma-gunk nem tudjuk kiharcolni a szabadsá-gunkat,ők segítenek nekünk.

ALIG ÜLTEK ott valamédán, mentek tovább. Pálfi a kopiban elbűsös-ítet löltük, de soká nem mozdult. Nézte a három katonát, míg belé nem szúrtak a messeséghé. Akkor megfordult, és lassan bement a házba. A mesteregér-néről leakasztotta a madzagra fűzött, megrongyolódott kalendáriumot. Milyen nap is van ma? — lapozgatta az agyon-forgatott lapokat.

— 1944. október 19. esütörtök — ol-vasta félhangosan.

Tánódve nézett ki az ablakon a város felé.

A kalendáriumot visszaakasztotta a fe-lyére, s az ágy alól előhúta a hónapok-kal előbb összeeskábált ládát. Beterá-molta, ami holmija szerzte szét volt a rákattintotta a kis lakatot.

— Holnap visszamegnek a városba — mondta a háziának. — Nem kell tovább bujdosnom. Debrecen már felszabadult... LÁSZLÓ GYULA

Virágzásnak indult a kultúra

Felszabadult népünk lelkében új dalok, új táncok születtek. Vidámabb, örömtelibb lett az élet. Erről szól a kultúrscsoportok műsora. Képünkön az építőipari táncosok üveges táncot járnak

Nagy az érdeklődés a válogatott debreceni szereplése iránt

Debrecen város felszabadulása 10. évfordulójának tiszteletére rendezett sportműsor legnagyobb érdeklődésre számított eseménye lesz a magyar labdarúgó válogatott szerda délutáni szereplése...

Nagyszerű győzelmet aratott a D. Honvéd

A D. Lokomotív döntetlenül végzett Debrecenben

Vasárnap a debreceni NB II-ös csapatok közül a D. Honvéd játszotta a nehezebb mérkőzést. A várakozásnak megfelelően igen erős iramú mérkőzés volt Sajószentpéteren...

Table with 2 columns: Team Name and Score. Lists results for various matches including Honvéd-Sajószentpéter, Debrecen-Lokomotív, etc.

AZ NB I. EREDMÉNYEI

Bp. Kinizsi-Szegedi Haladás 3:2, Dorogi Bányász-Bp. Honvéd 2:1, Bp. Vörös Lobogó-Bp. Vasas 5:0...

A MEGYEI LABDARÚGÓ BAJNOKSÁG

utolsóelőtti fordulójának legjobb mérkőzése a D. Haladás-D. Építők találkozóját. Igazságos döntetlen eredmény született...

A bajnokság állása

Table with 2 columns: Rank and Team Name. Lists the current standings of the county football championship teams.

EGY DARAB 12 TALÁLATOS SZELVÉNY A TOTÓBAN

A 12 találatos szelvény: 1, 1, 1, 1, 1, 2, 2, 2, x, x. E héten a totóban 12 találatos szelvény egy pályázónak van...

Győzelem a sportban — győzelem a munkában

Mintha nem is októbert íránk. A feljövő nap sugarai inkább tavaszi hirdetnek. A nagyerdői stadion körül is harcol még a nyár az őszsel...

EZT LÁTTAM EGY BIRKOZÓVERSENYEN

Nagyszámú közönség előtt került lebonyolításra vasárnap délelőtt Hajdú-Bihar megye és Pest megye között a válogatott ifjúsági és felnőtt kötőfogású birkozóverseny.

ROVID SPORTHIREK

Az asztalitenis országos bajnokság során a D. Petőfi Debrecenben 11:3 arányban vereséget szenvedett a Bp. Vörös Meteor együttesétől.

KÜLÖNBEJÁRATU

rozott szobába intelligens férfi lakókat keresek. Méltuság 12. Keresztút, let, azonalra.

PALFI ERZSEBET

női kapuzáratot megnyitottam alakítást model után vállaltam. Bajcsy-Zsilinszky u. 5.

HIREK

Ma tíz éve szabdította fel a Szovjet Hadsereg Debrecen.

Bolgár filmhét

Hazánkban másodikban rendezik meg ez évben a bolgár filmhétet. Az elmúlt évben is nagy sikerrel zajlott le a bolgár filmhét Debrecenben is.

Hangversenyt adnak a vakok

Vak művészek látogatnak el Debrecenbe, hogy tanulságot tegyenek kulturális téren is értékes munkájukról.

A FRANCIA KOMMUNISTA PART

aktivák a vasárnapi tömeges terjesztés során 700.000 példányt adtak el a „Humanité” Dimanche-ből.

A MAGYAR BIOLOGIAI EGYESÜLET

Debreceni csoportja ma délután 5 órakor szakülési tart a Kossuth Lajos Tudományegyetem XI. tantermében.

PACH ZSIGMOND PÁL

Központi Vezetői Képzőiskola Debrecenben. A Magyar Központi Vezetői Képzőiskola Debrecenben...

Mozik műsora

VIG: háromnegyed 4, 6, 8 órakor: Fel a fejjel. — BEK.: délelőtt fel 10, fél 12, fél 2 órakor: Két úr szolgálja...

Színházi műsor

Ma, szerdán, csütörtökön és pénteken 7-kor Holnapra kiderül. U. szelvény. Szombaton 3-kor Holnapra kiderül...

NEPLAP

A Magyar Dolgozók Pártja Hajdú-Bihar Megyei Partbizottságának lapja Szerkesztő: a szerkesztőbizottság

XI. EVFOLYAM

Hősök lov, Tolbuchi hullt le kez alól az utol béri méltosá vált.

Az Aran erről beszél tőben a bék

A széke recen és a Andrá, a M Boros József pók, a Beke

munista polg kulturális el vetkezeti tag

Röviddel ség tagjai is, elvűrs altabb

Vezetőség tag bizottság első bizottság titk ke, Balogh E

eltárs, egyet tora, Mesteri

szintériumi fe bizottságának elvűrs, az

receni igazga képviselő, bu kiűntetett de debreceni Me

front debrec paraszt, Nagy clvűrs, orszá foglalt a disze

jetunói debre Felhangzó György elvűrs

tábortagy, h tagja lep az

Sza

A Magyar Képzőiskola Debrecenben

val szeretett badult fel. A

apánk évst folytaták a gert, a függő berekké és dakká válha

Debrecen badulásával zánk egyik gyobb és le

városra lett s. Az a város, dicsős helye

lalt el nem szabadságha nak történe

Hazánk népe a felsz társban

háját és ak látja megte ni: ezt a nép legjobb

nak vere po te meg. Az dozták a Debrecen fe

dításának csatájában, megszűntess évszázados mást, hogy nemzette sunk.